

Helsingin kaupunki

Missä mennään?

Helsinkiläisnuorten päihdekäyttämisen suuntia 1996–2004

Pauliina Luopa, Minna Räsänen, Jukka Jokela

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus

Helsingin kaupunki

Terve ja turvallinen kaupunki -neuvottelukunta

Nuorisosiainkeskus

Opetusvirasto

Sosiaalivirasto

Terveystakeskus

tiedosta hyvinvointia

Pauliina Luopa, Minna Räsänen, Jukka Jokela:

Missä mennään? Helsingiläisnuorten päihdekäyttäytymisen suuntia 1996–2004

Tiivistelmä

Tässä raportissa tarkastellaan muutoksia vuosina 1996–2004 helsinkiläisten nuorten päihteiden käytössä, niiden hankkimisessa ja mielipiteissä niiden käytöstä sekä niitä koskevassa terveysopetuksessa. Lisäksi selvitetään, mitkä tekijät helsinkiläisnuorten elinoloissa, koulutyössä, terveydessä ja terveystottumuksissa ovat yhteydessä päihteiden käyttöön. Kouluterveyskyselyyn on vastannut Helsingissä peruskoulun 8. ja 9. luokilla vuosittain 6520–8059 oppilasta ja lukion 1. ja 2. luokilla 5224–6075 opiskelijaa.

Oppitunnit päihteistä. Päihteitä käsittelevät oppitunnit olivat huomattavasti yleisempiä peruskoulun yläluokilla kuin lukiossa. Peruskoulussa huumeita koskeva opetus pysyi kahdeksan vuoden aikana lähes ennallaan, mutta alkoholi ja erityisesti tupakointi oppituntien aiheina yleistyivät vuonna 2002. Viime kyselyssä yleisin aihe oli alkoholi: 73 % peruskoululaisista ilmoitti vähintään yhden oppitunnin. Lukiossa päihteistä järjestetyt oppitunnit lisääntyivät huomattavasti neljän vuoden aikana. Vuonna 2004 oppitunteja ilmoitti kuitenkin vain 41–47 % lukiolaisista – myös lukiossa alkoholi oli yleisimmän käsitelty aihe.

Koulussa tupakoiminen. Tupakoiminen on kielletty oppilaille tarkoitetuissa sisätiloissa ja niiden oppilaitosten pihilla, jotka on tarkoitettu alle 18-vuotiaille. Kuitenkin vain kaksi kolmasosaa peruskoulun yläluokkalaisista ja viidesosa lukiolaisista piti tupakointia koulussaan kiellettynä. Peruskoulun yläluokilla oppilaiden tupakointirajoitusten valvonta oli tiukentunut kahdeksan vuoden aikana. Lukiossa selvää suuntaa ei ollut nähtävissä. Niinpä peruskoulun yläluokkalaisten tupakointi koulualueella, koulun läheisyydessä kouluaikana ja koulumatkalla väheni kahden viime vuoden aikana, mutta lukiossa tilanne pysyi lähes ennallaan.

Oppilaiden mielipiteet päihteistä. Mielipiteet tupakoinnin, alkoholin ja huumeiden käytön hyväksyttävyydestä olivat tiukentuneet neljän viime vuoden aikana. Runsaan tupakanpolton – yli 9 savuketta päivässä – hyväksyi vuonna 2004 23 % peruskoululaisista ja 29 % lukiolaisista. Myös humalajuomiseen suhtauduttiin selvästi aikaisempaa kielteisemmin. Sukupuolten välillä oli suuri ero, esim. vuonna 2004 peruskoulussa 40 % pojista ja 29 % tytöistä hyväksyi viikoittaisen humalan. Marihuanan satunnaisen polttamisen hyväksyi vuonna 2004 17 % peruskoulun yläluokkien oppilaista ja 29 % lukiolaisista ja säännöllisen polttamisen 6–7 % kaikista vastaajista. Osuudet olivat pienentyneet peruskoulussa vuodesta 2000 ja lukiossa vuodesta 2002 lähtien. Pojat suhtautuivat marihuanan polttamiseen myönteisemmin kuin tytöt erityisesti lukiossa.

Tupakointi. Kahden viime vuoden aikana tapahtui selvä käänne tupakoinnissa: tupakoimattomuus lisääntyi ja päivittäin tupakoivien osuus väheni jyrkästi. Vuonna 2004 päivittäin tupakoi peruskoulun 8. luokalla 12 % ja 9. luokalla 19 % oppilaista, lukion 1. luokalla 14 % ja 2. luokalla 18 % opiskelijoista.

Nuuskaaminen. Pojat nuuskasivat noin kolme–neljä kertaa yleisemmin kuin tytöt: vuonna 1996 nuuskaa oli kokeillut 27 % yläluokkien pojista ja 8 % tytöistä. Yli 50 käyttökertaa oli ollut 4 %:lla pojista. Nuuskaaminen oli lisääntynyt peruskoulun yläluokilla selvästi vuonna 2000, mutta vähentyi sen jälkeen kahdeksan vuoden takaiselle tasolle. Lukiossa yli 50 nuuskaamiskertaa oli kaikkina vuosina kymmenesosalla pojista.

Alkoholin käyttö. Raittius lisääntyi neljän viime vuoden aikana sekä peruskoulussa että lukiossa. Viime kyselyssä 36 % peruskoulun yläluokkalaisista ja 16 % lukiolaisista ilmoitti, ettei käyttänyt alkoholia. Kuukausittain tai useammin alkoholia juovien yläluokkalaisten osuus pienentyi vuoden 2000 jälkeen ja oli 42 % vuonna 2004. Peruskoululaisista 11 % joi alkoholia vähintään kerran viikossa. Lukiossa alkoholin juominen oli kaksi kertaa yleisempää kuin peruskoulussa, mutta myös lukiossa se väheni. Tosi humalaan juominen oli peruskoulun yläluokilla yleisintä vuonna 2000, minkä jälkeen se väheni huomattavasti. Vuonna 2004 yläluokkalaisten humalajuominen alkoi yleistyä: 23 % pojista ja 18 %

tytöistä joi humalaan vähintään kerran kuukaudessa. Lukiossa humalajuominen yleistyi huomattavasti kahden vuoden aikana, erityisesti tytöillä (19 %:sta 27 %:iin), mutta myös pojilla (31 %:sta 36 %:iin).

Sosiaalinen altistuminen huumeille. Entistä harvemmat oppilaat tiesivät tuttaviansa joukossa jonkun nuoren, joka olisi kokeillut huumaavia aineita. Käännö tapahtui kahden viime vuoden aikana. Vuonna 2004 peruskoulun yläluokkalaisista 48 % ja lukiolaisista 56 % tiesi huumaavia aineita kokeilleita nuoria. Myös huumetarjonnan kohteeksi olivat joutuneet aikaisempaa harvemmat vastaajat. Huumeita oli tarjottu yleisemmin pojille kuin tytöille.

Huumaavien aineiden kokeilut. Lääkkeitä päihtymistarkoituksessa oli kokeillut 5–7 % peruskoulun yläluokkien oppilaista ja 3–4 % lukiolaisista kaikkina vuosina. Lääkkeiden väärinkäyttö oli tytöillä hieman yleisempää kuin pojilla. Alkoholin ja lääkkeiden yhteiskäyttö oli tytöillä noin kaksi kertaa yleisempää kuin pojilla. Sekakäyttö oli yleisintä vuosina 1996 ja 2000, jolloin reilu viidesosa peruskoulun yläluokkien tytöistä oli kokeillut sitä. Sen jälkeen alkoholin ja lääkkeiden yhteiskäyttö väheni jyrkästi niin, että viime kyselyssä sitä ilmoitti 12–13 % tytöistä ja 5–6 % pojista sekä peruskoulussa että lukiossa.

Hasista tai marihuanaa oli kokeillut 18 % peruskoulun yläluokkien pojista ja 13 % tytöistä vuonna 1996. Neljän viime vuoden aikana osuudet vähenivät pojista 13 %:iin ja tytöistä 10 %:iin. Kannabiskokeilut vähenivät myös lukiolaisilla, mutta olivat noin kaksi kertaa yleisempiä kuin peruskoululaisilla. Vakiintuneempaa käyttöä oli peruskoulussa noin joka 20. oppilaalla ja lukiossa noin joka 10. opiskelijalla. Muita laittomia huumeita kuin kannabista oli kokeillut 3–4 % vastaajista kaikkina vuosina.

Päihteiden hankkiminen. Vuonna 1996 85 % peruskoulun yläluokkalaisista arvioi tupakan ostamisen, 59 % keskioluen tai siiderin ostamisen ja 67 % huumeiden hankkimisen Helsingissä ikäisilleen helpoksi. Arvio tupakan ostamisen helppoudesta pysyi ennallaan vuoteen 2002 asti ja pieneni viime kyselyssä 79 %:iin. Keskioluen ostaminen koettiin helpoimmaksi (77 %) vuonna 2002, minkä jälkeen osuus pieneni 73 %:iin. Myös huumeiden hankkimista pidettiin vuosi vuodelta hankalampana – viime kyselyssä 56 % oppilaista piti sen hankkimista vaikeana.

Ylivoimaisesti yleisin tupakan ostopaikka peruskoulun yläluokkalaisilla oli kioski, seuraavaksi yleisintä oli ostaa kavereilta ja kaupasta. Kioskista ostaminen väheni ja kavereilta ja kaupasta ostaminen lisääntyivät kahden viime vuoden aikana. Nuuskaa hankittiin yleisimmin kavereilta ja ulkomailta tai laivalta, mutta sen hankkiminen kaupasta, baarista tms. oli myös yllättävän yleistä ottaen huomioon, että sen myynti on Suomessa kiellettyä. Alkoholin hankkiminen kavereilta oli peruskoulun yläluokkalaisilla kaikkina vuosina ylivoimaisesti yleisintä. Kahdeksan vuotta sitten seuraavaksi yleisimmin juotavaa oli saatu vanhemmilta. Alkoholin saaminen vanhemmilta väheni sen jälkeen niin, että vuonna 2004 kavereilta hankkimisen jälkeen yleisintä oli alkoholin ostaminen kaupasta ja tunteuttomilta.

Päihteiden käytön riskitekijöitä. Nuorten käytettävissä olevat varat, nukkumaanmeno aika kouluviiikon aikana ja vanhempien tieto siitä, missä heidän lapsensa viettää iltansa viikonloppuisin, olivat vahvassa yhteydessä tupakoimiseen, humalajuomiseen ja huumeekokeiluihin. Myöhään valvominen koulupäivinä ja illanvietto viikonloppuisin ilman, että vanhemmat tietävät, missä vastaaja on, lisäsivät päihteiden käytön riskin kaksin–kolminkertaiseksi. Koulutyöhön liittyvistä tekijöistä opiskeluvaikeudet olivat yhteydessä päihteiden käyttöön. Paljon opiskeluvaikeuksia kokevien oppilaiden päihteiden käyttö oli moninkertaista verrattuna niihin, joilla opiskeluvaikeuksia ei ollut lainkaan. Edellä mainittujen tekijöiden lisäksi koettu terveydentila oli yhteydessä tupakointiin ja huumeekokeiluihin.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	AINEISTO JA MENETELMÄT	7
3	KOULU JA PÄIHTEET	9
3.1	TERVEYSOPETUS	9
3.2	KOULUSSA TUPAKOIMINEN	10
4	OPPILAIEN MIELIPITEET PÄIHTEISTÄ	12
5	TUPAKOINTI JA NUUSKAAMINEN	14
5.1	VANHEMPIEN TUPAKOINTI	14
5.2	OMA TUPAKOINTI	14
5.3	NUUSKAAMINEN	16
5.4	TUPAKKATUOTTEIDEN HANKKIMINEN	16
6	ALKOHOLIN KÄYTTÖ	19
6.1	ALKOHOLIN KÄYTTÖ JA HUMALAJUOMINEN	19
6.2	ALKOHOLIN HANKKIMINEN	20
7	HUUMEKOKEILUT	22
7.1	SOSIAALINEN ALTISTUMINEN HUUMEILLE	22
7.2	HUUMEIDEN HANKKIMINEN	22
7.3	HUUMAUVIEN AINEIDEN KOKEILUT	23
8	PÄIHTEIDEN KÄYTÖN RISKITEKIJÖITÄ	25
9	POHDINTA	28
	LIITTEET	30
	LIITE 1. KOULUTERVEYSKYSELYN JULKAISUT JA RAPORTIT HELSINGISSÄ	30
	LIITE 2. VASTANNEIDEN LUKUMÄÄRÄ PERUSKOULUN 8. JA 9. LUOKILLA SEKÄ LUKION 1. JA 2. LUOKILLA KOULUITTAIN VUOSINA 1996–2004	31
	LIITE 3. LIITETAULUKOT	33

Taulukot

Taulukko 1. Vastanneiden lukumäärä peruskoulun 8. ja 9. luokilla sekä lukion 1. ja 2. vuosikursseilla luokka-asteen ja sukupuolen mukaan Helsingissä vuosina 1996–2004.	8
Taulukko 2. Tupakan hankkiminen tai saaminen muulla tavoin kuin ostamalla. Prosenttiosuudet vähintään kerran viikossa tupakoivista peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista ja lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista sukupuolen ja koulutyypin mukaan vuonna 2004.	18
Taulukko 3. Nuuskan hankkiminen. Luokka-astevakioidut prosenttiosuudet silloin tällöin tai päivittäin nuuskaavista peruskoulun 8. ja 9. luokkien ja lukion 1. ja 2. luokkien pojista koulutyypin mukaan vuonna 2004.	18

Kuviot

Kuvio 1. Tupakointia, alkoholia ja huumeita koskevat oppitunnit lukuvuoden aikana. Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 koulutyyppin mukaan.	9
Kuvio 2. Tupakointirajoitusten valvonta koulussa. Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 koulutyyppin mukaan.....	10
Kuvio 3. Päivittäin koulussa, koulun läheisyydessä kouluaikana tai koulumatkalla tupakoivien luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vähintään kerran viikossa tupakoivista peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 koulutyyppin mukaan.	11
Kuvio 4. Runsaan tupakoinnin, viikoittaisen humalajuomisen ja marihuanan satunnaisen käytön hyväksyvien luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan vuosina 1996–2004.	12
Kuvio 5. Samaa mieltä väittämästä "Marihuanan ja hasiksen kokeileminen ei ole sen vaarallisempaa kuin muutaman olutpullon juominen" olevien luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan vuosina 1996–2004.	13
Kuvio 6. Vanhempien tupakointi. Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 koulutyyppin mukaan.....	14
Kuvio 7. Nuuskaa kokeilleiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan vuosina 1996–2004.....	16
Kuvio 8. Päivittäin tupakoivien sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. sekä lukion 1. ja 2. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004.	15
Kuvio 9. Tupakkaa viimeisen kuukauden aikana eri paikoista ostaneiden luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vähintään kerran viikossa tupakoivista peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004.....	17
Kuvio 10. Alkoholia vähintään kerran kuukaudessa käyttävien luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 koulutyyppin mukaan.....	19
Kuvio 11. Tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa juovien luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 sukupuolen ja koulutyyppin mukaan.....	20
Kuvio 12. Alkoholin hankkiminen viime juomakerralla. Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet alle 18-vuotiaista vähintään kerran kuukaudessa alkoholia juovista peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004.....	21
Kuvio 13. Huumeiden hankkimisen omalla paikkakunnalla helpoksi arvioivien luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 koulutyyppin mukaan.....	22
Kuvio 14. Alkoholia ja lääkkeitä yhdessä kokeilleiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan vuosina 1996–2004.	23
Kuvio 15. Hasista tai marihuanaa kokeilleiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 sukupuolen mukaan.....	24
Kuvio 16. Päivittäin tupakoivien, tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa juovien ja laittomia huumeita kokeilleiden prosenttiosuudet viikoittain käytössä olevien varojen mukaan peruskoulun 8. ja 9. luokkien sekä lukion 1. ja 2. luokkien oppilaista vuonna 2004.	25
Kuvio 17. Päivittäin tupakoivien, tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa juovien ja laittomia huumeita kokeilleiden prosenttiosuudet sen mukaan, tietävätkö vanhemmat nuoren viikonvaihteen illanviettopaikkaa, peruskoulun 8. ja 9. luokkien sekä lukion 1. ja 2. luokkien oppilaista vuonna 2004.	26
Kuvio 18. Päivittäin tupakoivien, tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa juovien ja laittomia huumeita kokeilleiden prosenttiosuudet opiskeluvaikeuksien mukaan peruskoulun 8. ja 9. luokkien sekä lukion 1. ja 2. luokkien oppilaista vuonna 2004.....	27

1 Johdanto

Kouluterveyskysely tuottaa valtakunnallisesti vertailukelpoisella menetelmällä kunnille ja kouluille tietoa nuorten terveydestä, terveystottumuksista ja koulukokemuksista. Tiedot kerätään samoissa kunnissa joka toinen vuosi opettajan ohjaamina luokkakyselyinä, jotka tehdään kunnan peruskoulujen 8. ja 9. luokilla sekä lukioiden 1. ja 2. luokilla. Koska kyselyt tehdään pääosin samalla lomakkeella, samaan aikaan vuodesta ja samalla menetelmällä, saadaan kunnasta kahden vuoden välein vertailukelpoista tietoa kouluista sekä koululaisten terveydestä ja terveystottumuksista.

Kouluterveyskysely tehtiin Helsingissä ensimmäisen kerran joulukuussa 1995 kuuden peruskoulun 8. ja 9. luokilla, viiden lukion 2. luokalla ja kolmen ammatillisen oppilaitoksen 2. vuosikurssilla. Kyselyn tilasi Helsingin sosiaaliviraston päihdeasiaintoimisto ja sen ensisijainen tarkoitus oli selvittää nuorten päihdekäyttäytymistä. Ensimmäiset tulokset nuorten alkoholin ja huumeiden käytöstä raportoitiin jo seuraavan vuoden maaliskuussa (Rimpelä, Luopa & Siivola 1996).

Tämän esikyselyn jälkeen Kouluterveyskysely on tehty Helsingissä kahden vuoden välein vuosina 1996, 1998, 2000, 2002 ja 2004. Kyselyihin on pyritty saamaan mukaan kaikki peruskoulun yläasteet ja lukiot. Vuoteen 1998 asti kysely tehtiin myös ammatillisten oppilaitosten 2. vuosikursseilla.

Näiden kyselyjen päihdetulokset on raportoitu kuntaraporteissa muiden tulosten ohella (ks. liite 1, s. 30). Lisäksi katsauksessa vuosien 1996–2000 tuloksiin tarkasteltiin lähemmin laittomien huumeiden kokeilujen riskitekijöitä (Nummelin ym. 2001).

Tässä raportissa tarkastellaan muutoksia vuodesta 1996 vuoteen 2004 helsinkiläisten nuorten päihteiden käytössä, niiden hankkimisessa ja mielipiteissä niiden käytöstä sekä niitä koskevassa terveysopetuksessa. Lisäksi selvitetään, mitkä tekijät helsinkiläisnuorten elinoloissa, koulutyössä, terveydessä ja terveystottumuksissa ovat yhteydessä päihteiden käyttöön.

2 Aineisto ja menetelmät

Kouluterveyskyselyyn ovat osallistuneet alusta lähtien peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaat ja lukion 2. luokkien opiskelijat. Vuonna 2000 kysely laajennettiin koskemaan lukion 1. luokan opiskelijoita. Kahdeksan vuoden aikasarja on saatavilla peruskoulun 8. ja 9. luokilta sekä lukion 2. luokalta vuodesta 1996 alkaen. Raportissa tarkastellaan lukiossa ensisijaisesti muutosta 1. ja 2. luokilla, jota voidaan seurata neljän vuoden ajan vuodesta 2000 alkaen.

Vuodesta 1996 lähtien Helsingin opetusvirasto ja koulut ovat huolehtineet kyselyn organisoinnista. Lomakkeet on toimitettu suoraan kirjepainosta rehtoreille, jotka ovat hoitaneet käytännön järjestelyt kouluissa. Kysely on tehty yhden oppitunnin aikana opettajan ohjaamana. Oppilaat ovat palauttaneet opettajalle nimettömät lomakkeet, jotka on suljettu tunnin lopussa kirjekuoreen yhdessä opettajan täyttämän saatelomakkeen kanssa. Kouluista lomakkeet on lähetetty tutkimusryhmälle tallennusta varten.

Tämän raportin aineistossa eivät ole mukana koulut, joissa vähintään puolella osallistumis-kerroista on ollut alle 20 vastaajaa (11 koulua). Aineistoon jäi 55 peruskoulua ja 40 lukiota. Tässä aineistossa vastanneiden lukumäärä peruskoulun 8. ja 9. luokilla oli vuosittain 6520, 7475, 7232, 7797 ja 8059. Lukion 1. ja 2. luokilla vastasi 5224 opiskelijaa vuonna 2000, 6075 opiskelijaa vuonna 2002 ja 5985 opiskelijaa vuonna 2004. (Taulukko 1.) Vastanneiden lukumäärät kouluittain eri kyselyvuosina ovat liitteessä 2, sivulla 31.

Syyslukukaudella 2003 Helsingissä oli 5 512 peruskoulun 8. luokan ja 5 446 9. luokan oppilasta.¹ Vuoden 2004 kyselyyn vastasi peruskoulussa 76 % 8.-luokkalaisista ja 71 % 9.-luokkalaisista.

Taulukko 1. Vastanneiden lukumäärä peruskoulun 8. ja 9. luokilla sekä lukion 1. ja 2. vuosikursseilla luokka-asteen ja sukupuolen mukaan Helsingissä vuosina 1996–2004.

	Perusk. 8. lk		Perusk. 9. lk		Lukion 1. lk		Lukion 2. lk		YHT.
	Poika	Tyttö	Poika	Tyttö	Poika	Tyttö	Poika	Tyttö	
Peruskoulun 8. ja 9. luokka									
1996	1660	1748	1579	1533					6520
1998	1859	1994	1814	1808					7475
2000	1891	1841	1696	1804					7232
2002	2092	2051	1845	1809					7797
2004	2134	2051	1919	1955					8059
Lukion 1 ja 2. luokat									
2000					1106	1664	1019	1435	5224
2002					1356	1879	1134	1706	6075
2004					1370	1908	1123	1584	5985
Lukion 2. luokka									
1996							912	1288	2200
1998							899	1134	2033
2000							1019	1435	2454
2002							1134	1706	2840
2004							1123	1584	2707

Tulokset esitetään liitetaulukkoissa luokka-aste- ja sukupuolivakioituina prosenttiosuuksina. Niiden lisäksi muutoksia tarkastellaan tekstissä ja kuvioissa sukupuolen tai luokka-asteen mukaan, silloin kun tuloksissa on merkittäviä eroja. Raportin tiivyyden vuoksi näitä tuloksia ei esitetä erikseen taulukoina.

Vakiointi tarkoittaa käytännössä sitä, että oletetaan jokaisessa luokka-asteen ja sukupuolen mukaisessa osajoukossa olevan yhtä paljon vastaajia. Peruskoulun tai lukion tilannetta koskeva luku on saatu laskemalla neljän osajoukon prosenttiluvuista keskiarvo.

Esimerkki vakioinnista:

Luokka-aste	8. luokka		9. luokka	
Sukupuoli	Pojat	Tytöt	Pojat	Tytöt
Vastanneiden lukumäärä	40	51	50	38
Päivittäin tupakoivien lukumäärä	7	7	12	8
Päivittäin tupakoivien prosenttiosuus	18 %	14 %	24 %	21 %
Vakioitu tulos	$\frac{18 + 14 + 24 + 21}{4} = \frac{77}{4} = 19,25 \%$			

Päivittäisen tupakoinnin, kuukausittaisen humalajuomisen ja laittomien huumeiden kokeilujen yhteyttä kymmeneen dikotomiseen muuttujaan tai indikaattoriin selvitettiin logistisella regressioanalyysillä. Analyysissä oli yhtä aikaa päihteiden käytön selittäjinä: käytettävissä olevat varat, valvominen arki-iltais in myöhempään kuin kello 23, perheen ateriointi iltapäivällä tai illalla (yhdessä vai erikseen), vanhempien tietoisuus lastensa viikonloppuiltojen viettopaikasta, koettu terveydentila, keskivaikkea tai vaikea masentuneisuus, päivittäinen väsymys, se pystyykö oppilas keskustelemaan vanhempiensa kanssa omista asioistaan, koulussa kuulluksi tuleminen ja opiskeluvaikeudet. Näistä keskivaikkea tai vaikea masentuneisuus, keskusteluyhteys vanhempien kanssa, koulussa kuulluksi tuleminen ja perheen ateriointitapa eivät olleet merkittävässä yhteydessä päivittäiseen tupakointiin, kuukausittaiseen humalajuomiseen tai laittomien huumeiden kokeiluihin.

Seuraavaksi tarkasteltiin ristiintaulukoimalla tarkemmin niiden muuttujien ja indikaattoreiden yhteyttä päivittäiseen tupakointiin, kuukausittaiseen humalajuomiseen ja huumekokeiluihin, jotka olivat logistisen regressioanalyysin perusteella merkittäviä selittäjiä päihteiden käytölle. Tällaisia muuttujia ja indikaattoreita olivat: käytettävissä olevat varat, vanhempien tietoisuus lastensa viikonloppuiltojen viettopaikasta ja opiskeluvaikeudet sekä valvominen arki-iltais in myöhempään kuin kello 23, koettu terveydentila ja päivittäinen väsymys.

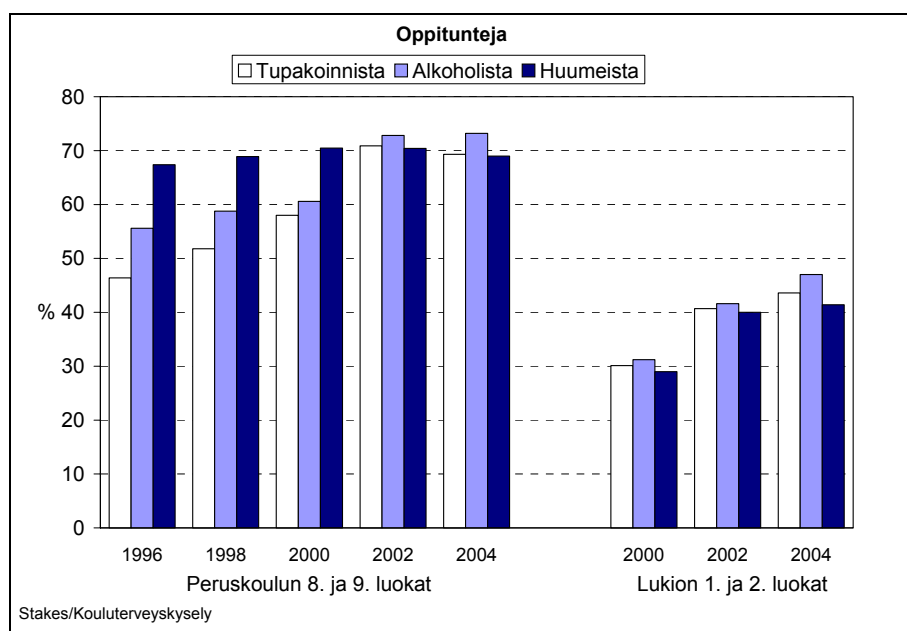
¹ Tilastokeskus. http://www.tilastokeskus.fi/tk/he/oppilaitostilastot_perusopetus.html [20.11.2003].

3 Koulu ja päihteet

3.1 Terveysopetus

Nuorilta kysyttiin², oliko heidän luokallaan lukuvuoden aikana ollut kokonaisia oppitunteja, joissa oli keskusteltu tai muuten ollut opetusta tupakoinnista, alkoholista ja huumeista. Tuloksia tarkasteltaessa on pidettävä mielessä, että kyseessä ovat vastaajien muistikuvat opetuksen järjestämisestä. Terveysopetusta on tässä tarkasteltu ennen terveystieto-oppiaineen opetuksen aloittamista peruskouluissa.

Päihteitä käsitelleet oppitunnit olivat huomattavasti yleisempiä peruskoulun yläluokilla kuin lukiossa. Vuonna 1996 peruskoulun yläluokilla oli yleisimmin ollut oppitunteja huumeista (67 %). Alkoholista käsiteltyjä oppitunteja ilmoitti 56 % yläluokkalaista ja tupakointia käsiteltyjä 46 %. Huumeita koskeva opetus pysyi kahdeksan vuoden aikana lähes ennallaan, mutta alkoholi ja erityisesti tupakointi oppituntien aiheina yleistyivät vuonna 2002 samalle tasolle kuin huumeet. Viimeisimmässä kyselyssä yleisin aihe oli alkoholi (73 %). Noin neljäsosa (26–29 %) oppilaista ilmoitti vuonna 2004, että kaikista aiheista tunteja oli ollut useampia kuin yksi. (Kuvio 1; liite 3, s. 33.)

Kuvio 1. Tupakointia, alkoholia ja huumeita koskevat oppitunnit lukuvuoden aikana. Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 koulutyypin mukaan.

Päihteitä käsitelleet oppitunnit lisääntyivät lukiossa selvästi neljän vuoden aikana. Vuonna 2000 vajaa kolmasosa opiskelijoista ilmoitti, että lukuvuoden aikana oli järjestetty vähintään yksi oppitunti kaikista aihe-alueista. Vuonna 2004 oppitunteja ilmoitti 41–47 % lukiolaisista – alkoholi oli myös lukiossa yleisimmin näillä oppitunneilla käsitelty aihe. (Kuvio 1; liite 3, s. 33.)

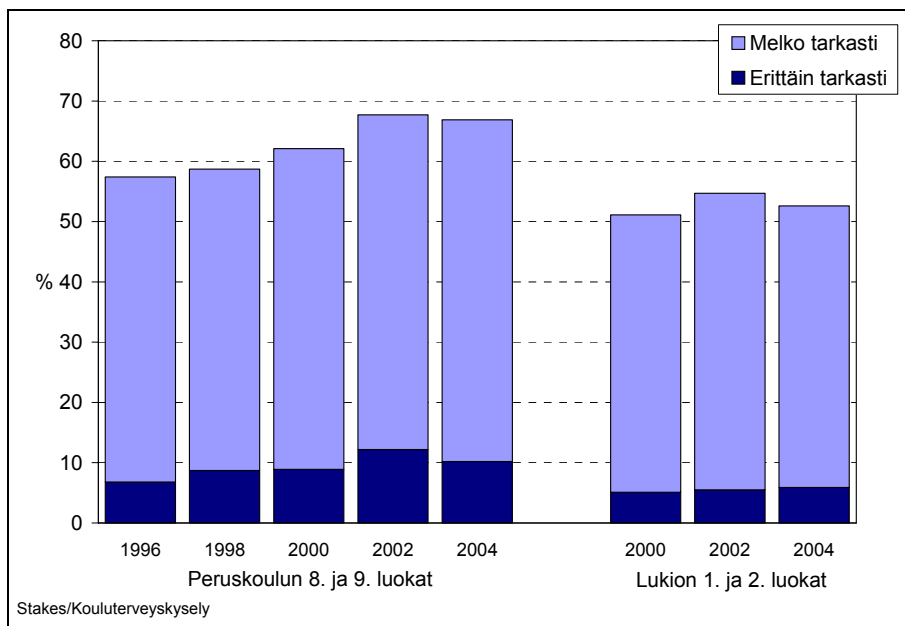
² Kouluterveys 2004 -kyselylomake. <http://www.stakes.fi/kouluterveys/2004/ktlom2004.pdf> [20.10.2004].

3.2 Koulussa tupakoiminen

Tupakoiminen on lain mukaan kielletty oppilaitosten oppilaille tarkoitetuissa sisätiloissa ja niiden oppilaitosten pihalla, jotka on tarkoitettu pääasiassa alle 18-vuotiaille. Kysyttäessä asiaa oppilailta itseltään vain kaksi kolmesta (70 %) peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista piti tupakointia omassa koulussaan kokonaan kiellettyinä vuonna 1996. Osuus pieneni ensin, mutta kasvoi vuonna 2002 lähes entiselle tasolle (66 %). Kolmasosa peruskoulun yläluokkalaisista ilmoitti tupakoinnin olevan vain osittain kiellettyä omassa koulussaan. (Liite 3, s. 33.)

Lukiossa viidesosa 1. ja 2. luokkien opiskelijoista piti tupakointia kokonaan kiellettyinä – tämä osuus oli pienenemässä. Kun tarkastellaan pelkästään lukion 2. luokan opiskelijoita, poikkesi vuosi 1996 huomattavasti muista vuosista: silloin tupakointia kokonaan kiellettyinä piti 42 % vastaajista. Suuri enemmistö lukiolaisista (76–80 % vuosina 2000–2004) oli sitä mieltä, että tupakointi oli osittain kielletty koulussa. Kaikkina vuosina vain pari prosenttia kaikista vastaajista ilmoitti tupakoinnin olevan rajoituksetta sallittua heidän koulussaan. (Liite 3, s. 33.)

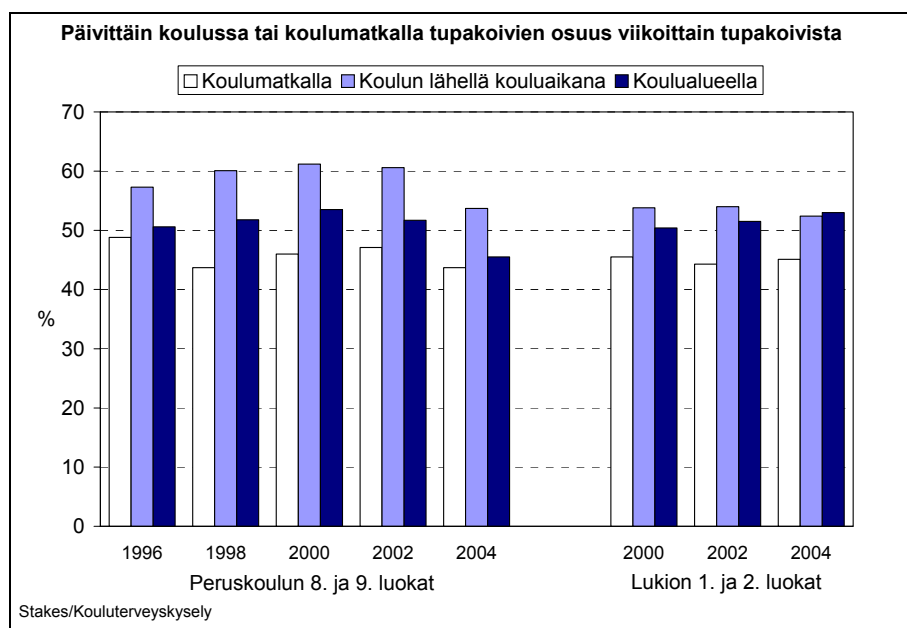
Viime kyselyssä kymmenesosa peruskoulun yläluokkalaisista piti oppilaiden tupakointirajoitusten valvontaa erittäin tarkkana ja runsas puolet (57 %) melko tarkkana. Kolmasosa oli sitä mieltä, että valvontaa ei ollut juuri lainkaan – pojat yleisemmin kuin tytöt. Lukiossa vain joka kahdeskymmenes 1. ja 2. luokkien opiskelija piti valvontaa erittäin tarkkana ja puolet (47 %) melko tarkkana. Puolet (47 %) lukiolaisista ilmoitti, että tupakointirajoituksia ei valvottu lainkaan. Molemmissa koulutyypeissä valvonta oli ollut tiukinta vuonna 2002. (Kuvio 2; liite 3, s. 33.)

Kuvio 2. Tupakointirajoitusten valvonta koulussa. Luokka-aste- ja sukupuolivaikoidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 koulutyyppiin mukaan.

Koulualueella, koulun läheisyydessä kouluaikana ja koulumatkalla tupakointia tarkastellaan säännöllisesti eli vähintään kerran viikossa tupakoivista nuorista. Peruskoulun yläluokkalaisen tupakointi koulualueella väheni kahden viime vuoden aikana, mutta pysyi lukiossa ennallaan. Vuonna 2004 46 % viikoittain tupakoivista peruskoululaisista ja 53 % lukiolaisista tupakoi koulualueella päivittäin. (Kuvio 3; liite 3, s. 34.)

Myös koulun läheisyydessä kouluaikana päivittäin tupakoivien sekä koulumatkalla tupakoivien osuudet pienenevät kahdessa vuodessa peruskoulun yläluokilla. Lukiossa tilanne pysyi lähes ennallaan. (Kuvio 3; liite 3, s. 34.)

Kuvio 3. Päivittäin koulussa, koulun läheisyydessä kouluaikana tai koulumatkalla tupakoivien luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vähintään kerran viikossa tupakoivista peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 koulutyypin mukaan.

Oppilailta tiedusteltiin myös heidän käsitystään siitä, tupakoiko koulun henkilökunta koulurakennuksessa tai koulun alueella. Runsas neljäsosa peruskoulun yläluokkalaisista arveli vuonna 2004, että henkilökunta tupakoi koulun alueella päivittäin. Tämä osuus oli pienentynyt kahdeksan vuoden aikana 36 %:sta 28 %:iin. Viidesosa oli sitä mieltä, että henkilökunta tupakoi joskus. Kolmasosa peruskoululaisista ei osannut sanoa, tupakoiko henkilökunta vai ei. (Liite 3, s. 34.)

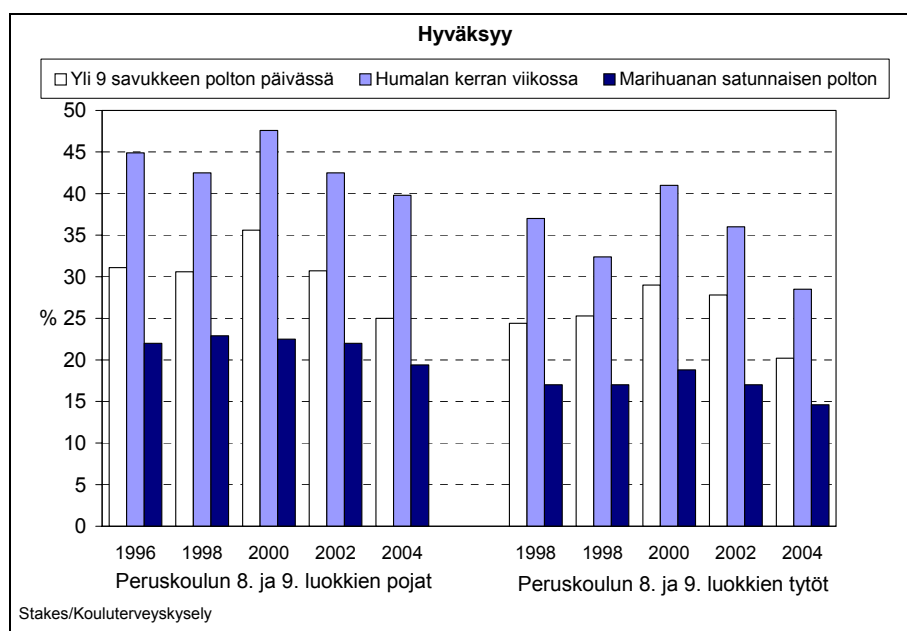
Lukiossa kahden viime vuoden aikana pieneni hieman (21 %:sta 17 %:iin) niiden opiskelijoiden osuus, jotka arvioivat henkilökunnan tupakoivan päivittäin koulussa. Vajaa viidesosa lukiolaisista vastasi henkilökunnan tupakoivan koulun alueella joskus. Kaksi viidestä opiskelijasta ei tiennyt henkilökunnan tupakoinnista – tämä osuus oli kasvussa. (Liite 3, s. 34.)

4 Oppilaiden mielipiteet päihteistä

Kouluterveyskyselyssä nuoria pyydettiin ilmaisemaan, hyväksyvätkö he tupakoinnin sekä alkoholin ja huumeiden käytön. Kysymyksissä kuvattiin sekä satunnaista että säännöllistä käyttöä ja vastausvaihtoehtoina olivat kyllä, en ja en osaa sanoa.

Noin joka kymmenes peruskoulun yläluokkalainen ei osannut ottaa kantaa tupakoinnin ja huumeiden käytön hyväksyttävyyteen. Alkoholin juomisessa osuudet olivat hieman korkeampia. Kantaa ottamattomia oppilaita oli ollut eniten ensimmäisissä kyselyissä. Lukiossa "en osaa sanoa" -vaihtoehdon valitsivat hieman harvemmat vastaajat kuin peruskoulun yläluokilla. (Liite 3, s. 35.)

Mielipiteet päihteiden käytöstä olivat tiukentuneet viime vuosina. Vuoteen 2002 asti tupakoinnin silloin tällöin hyväksyi seitsemän kymmenestä peruskoulun yläluokkalaisesta ja kahdeksan kymmenestä lukiolaisesta. Osuudet pienenivät noin kymmenellä prosenttiyksiköllä vuonna 2004. (Liite 3, s. 35.) Yli 9 savukkeen päivittäisen polton hyväksyvien osuus peruskoululaisista pieneni kahden viime vuoden aikana 29 %:sta 23 %:iin ja lukiolaisista 35 %:sta 29 %:iin. Tytöt hyväksyivät satunnaisen tupakoinnin poikia yleisemmin erityisesti peruskoulussa, kun taas pojat hyväksyivät tyttöjä yleisemmin runsaan tupakoinnin. (Kuvio 4; liite 3, s. 35.)

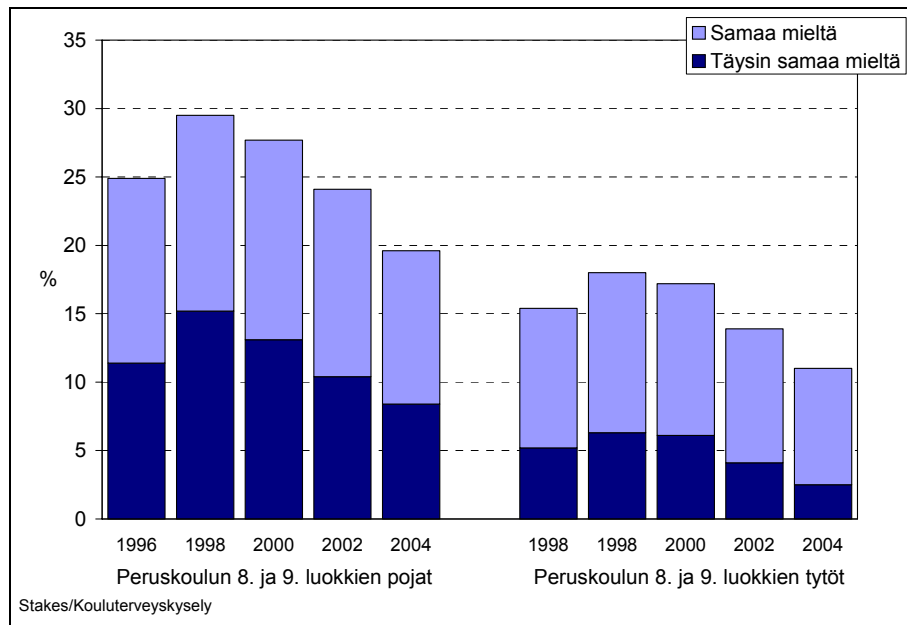

Kuvio 4. Runsaan tupakoinnin, viikoittaisen humalajuomisen ja marihuanan satunnaisen käytön hyväksyvien luokka-astevakioitunut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan vuosina 1996–2004.

Parin alkoholiannoksen juomisen muutaman kerran viikossa hyväksyi noin kolme viidestä (58–65 %) peruskoulun yläluokkalaisesta ja kolme neljästä (73–77 %) lukiolaisesta – pojat yleisemmin kuin tytöt. Hyväksyvien osuus oli ollut peruskoulussa suurin vuonna 2000 ja lukiossa vuonna 2002. (Liite 3, s. 35.) Humalajuomiseen suhtauduttiin selvästi aikaisempaa kielteisemmin, mutta huomattavasti myönteisemmin kuin runsaaseen tupakointiin. Sukupuolten välinen ero oli suuri: vuonna 2004 kaksi viidestä (40 %) peruskoulun yläluokkalaisesta pojasta ja runsas neljäsosa (29 %) tytöistä hyväksyi viikoittaisen humaltumisen. Lukiossa vastaavat osuudet olivat pojista 51 % ja tytöistä 37 %. (Kuvio 4; liite 3, s. 35.)

Viidesosa (19 %) peruskoulun yläluokkien pojista ja 15 % tytöistä hyväksyi marihuanan satunnaisen polttamisen vuonna 2004. Osuudet olivat pienentyneet kahden viime vuoden aikana. Myös lukiossa suhtautuminen oli muuttunut kielteisemmäksi. Tyttöjen ja poikien välinen ero oli suurempi kuin peruskoulussa: hyväksyvästi suhtautui 34 % lukion pojista ja 25 % tytöistä. (Kuvio 4; liite 3, s. 35.) Säännöllisen marihuanan polttamisen hyväksyi viime kyselyssä 6 % peruskoulun yläluokkien oppilaista ja 7 % lukiolaisista – pojat yleisemmin kuin tytöt. Myös tässä mielipiteessä oli pientä tiukentumista vuoden 2000 jälkeen. (Liite 3, s. 35.)

Nuorilta kysyttiin erikseen käsitystä kannabistuotteiden haitallisuudesta verrattuna oluen juontiin väittämällä "Marihuanan ja hasiksen kokeileminen ei ole sen vaarallisempaa kuin muutaman olutpullon juominen". Tyttöjen ja poikien käsitykset erosivat huomattavasti toisistaan. Peruskoulun yläluokilla samaa mieltä väittämästä oli 25 % pojista ja 15 % tytöistä vuonna 1996. Osuudet kasvoivat selvästi vuonna 1998, mutta alkoivat pienentyä sen jälkeen. Vuonna 2004 pojista 20 % ja tytöistä 11 % pitivät olutta ja kannabista samanarvoisina päihteinä. Lukion 1. ja 2. luokilla vastaavat osuudet pienenevät pojilla 36 %:sta 28 %:iin ja tytöillä 22 %:sta 16 %:iin vuosina 2000–2004. (Kuvio 5; liite 3, s. 35.)

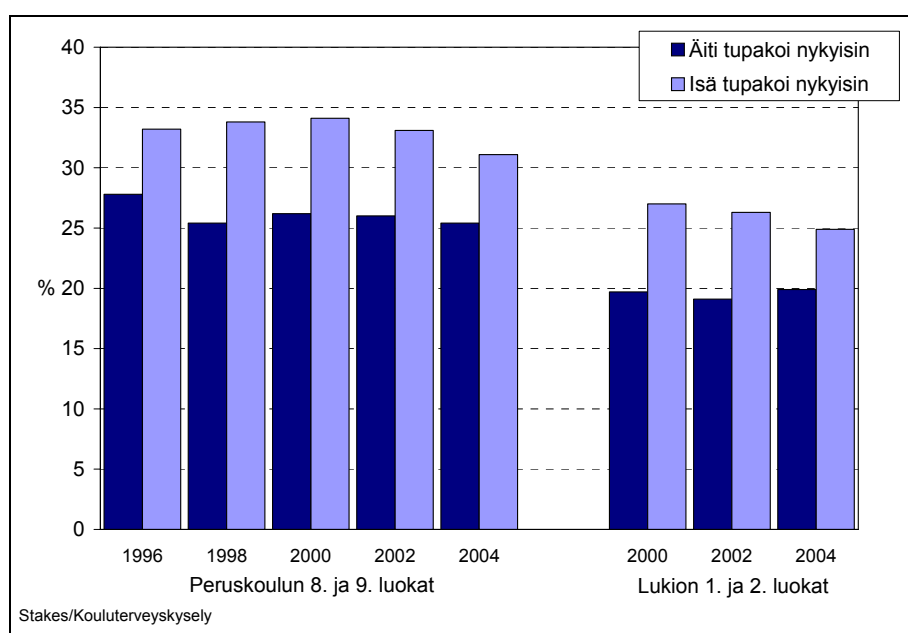

Kuvio 5. Samaa mieltä väittämästä "Marihuanan ja hasiksen kokeileminen ei ole sen vaarallisempaa kuin muutaman olutpullon juominen" olevien luokka-aste-vakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan vuosina 1996–2004.

5 Tupakointi ja nuuskaaminen

5.1 Vanhempien tupakointi

Äidin tupakoinnilla on todettu olevan suurempi vaikutus nuorten tupakointiin kuin isän tupakoinnilla, mutta vanhempien tupakoinnin vaikutus on vähäisempi verrattuna sisaruksiin tai kaveripiiriin.³ Viime kyselyssä noin neljännes peruskoulun yläluokkalaisista ja viidennes lukio-
laisista ilmoitti, että heidän äitinsä tupakoi nykyisin. Lisäksi noin viidesosan äiti oli tupakoinut aikaisemmin, mutta lopettanut. Osuudet olivat pysyneet lähes ennallaan. (Kuvio 6; liite 3, s. 36.)

Kuvio 6. Vanhempien tupakointi. Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 koulutyyppin mukaan.

Isien tupakointi oli äitien tupakointia selvästi yleisempää. Positiivista oli, että se väheni vuodesta 2000 lähtien. Viimeisimmässä kyselyssä 31 % peruskoulun yläluokkalaisten ja 25 % lukiolaisten isistä tupakoi. Runsas viidesosa vastaajista ilmoitti isänsä tupakoineen aikaisemmin, mutta lopettaneen tupakoinnin. (Kuvio 6; liite 3, s. 36.)

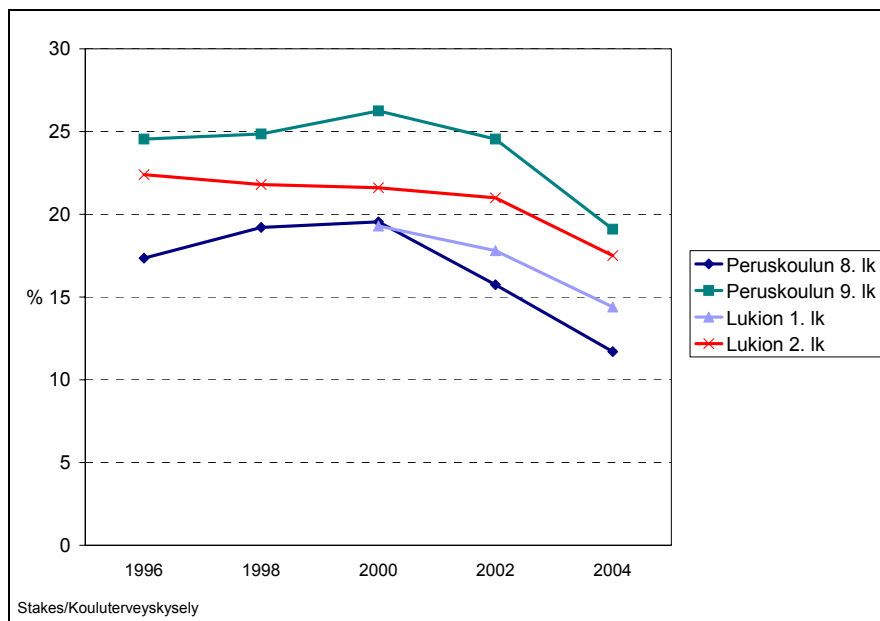
5.2 Oma tupakointi

Vuoden 1996 kyselyssä 52 % peruskoulun 8. luokan ja 42 % 9. luokan oppilaista sekä 35 % lukion 2. luokan opiskelijoista ilmoitti, ettei tupakoinut lainkaan. Kahden viime vuoden aikana tapahtui selvä käänne parempaan: tupakoimattomien osuus kasvoi 8. luokalla 64 %:iin, 9. luokalla 52 %:iin ja lukion 2. luokalla 42 %:iin. Lukion 1. luokalla 49 % opiskelijoista ilmoitti vuonna 2004, ettei tupakoinut. (Liite 3, s. 37.)

³ Avenevoli, Shelli & Ries Merikangas, Kathleen: Familial influences on adolescent smoking. *Addiction* 98 (2003): Suppl. 1, 1-20.

Noin 17 % peruskoulun 8. luokan oppilaista tupakoi päivittäin vuonna 1996. Tupakointi yleisty 20 %:iin vuonna 2000, jonka jälkeen se väheni jyrkästi. Vuonna 2004 peruskoulun 8. luokan oppilaista tupakoi päivittäin enää 12 %. Sama muutos näkyi myös peruskoulun 9. luokan oppilailla, mutta päivittäin tupakointi oli huomattavasti yleisempää: kahdeksan vuotta sitten neljäsosa ja viimeisimmässä kyselyssä viidesosa yhdeksäsluokkalaisista tupakoi päivittäin. (Kuvio 8; liite 3, s. 37.)

Lukion 2. luokan tuloksia voidaan seurata vuodesta 1996 alkaen. Silloin 22 % heistä tupakoi päivittäin. Osuus pysyi samana vuoteen 2002 asti, jonka jälkeen se pieneni 18 %:iin. Lukion 1. luokilta tulokset on saatavilla vuodesta 2000. Neljän vuoden aikana päivittäin tupakoivien osuus 1. luokan opiskelijoista pieneni 19 %:sta 14 %:iin. (Kuvio 8; liite 3, s. 37.)

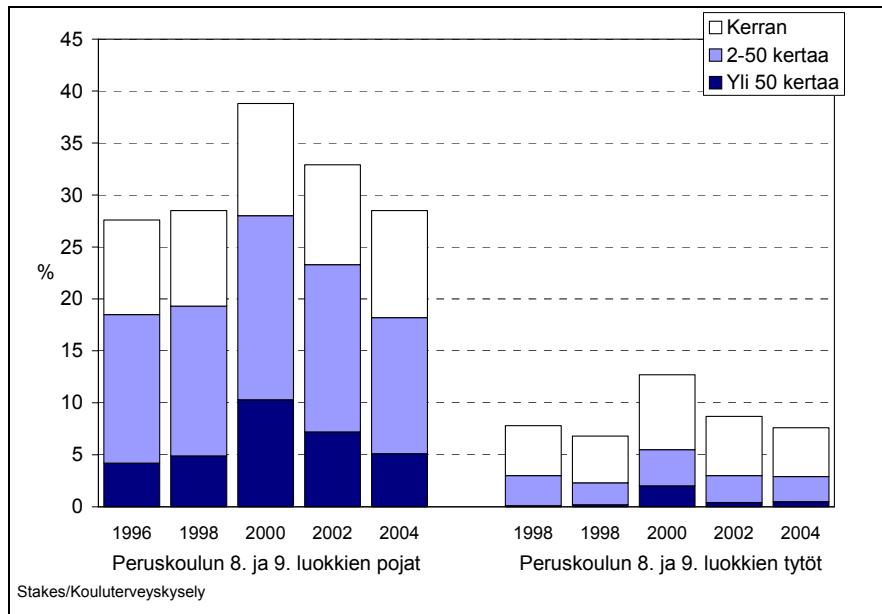

Kuvio 7. Päivittäin tupakoivien sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. sekä lukion 1. ja 2. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004.

Tyttöjen tupakointi oli pari prosenttiyksikköä yleisempää kuin poikien tupakointi kaikilla luokka-asteilla. Noin joka kahdeskymmenes vastaaja tupakoi vähintään kerran viikossa, mutta ei kuitenkaan päivittäin. (Liite 3, s. 37.)

5.3 Nuuskaaminen

Pojat nuuskasivat noin kolme–neljä kertaa yleisemmin kuin tytöt – vuonna 1996 nuuskaa oli kokeillut 27 % yläluokkien pojista ja 8 % tytöistä. Yli 50 käyttökertaa oli ollut 4 %:lla pojista ja alle prosentilla tytöistä. Nuuskaaminen oli lisääntynyt peruskoulun yläluokilla selvästi vuonna 2000, mutta väheni sen jälkeen kahdeksan vuoden takaiselle tasolle. (Kuvio 7; liite 3, s. 36.)

Kuvio 8. Nuuskaa kokeilleiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan vuosina 1996–2004.

Lukiossa yli 50 nuuskaamiskertaa oli kymmenesosalla pojista, tytöillä näin runsas käyttö oli yhtä harvinaista kuin peruskoulussa. Nuuskaa joskus oli kokeillut 37 % lukion pojista ja 12 % tytöistä vuonna 2004. Lukiolaisten nuuskaamistottumuksissa ei ollut juurikaan muutoksia neljän vuoden aikana. (Liite 3, s. 36.)

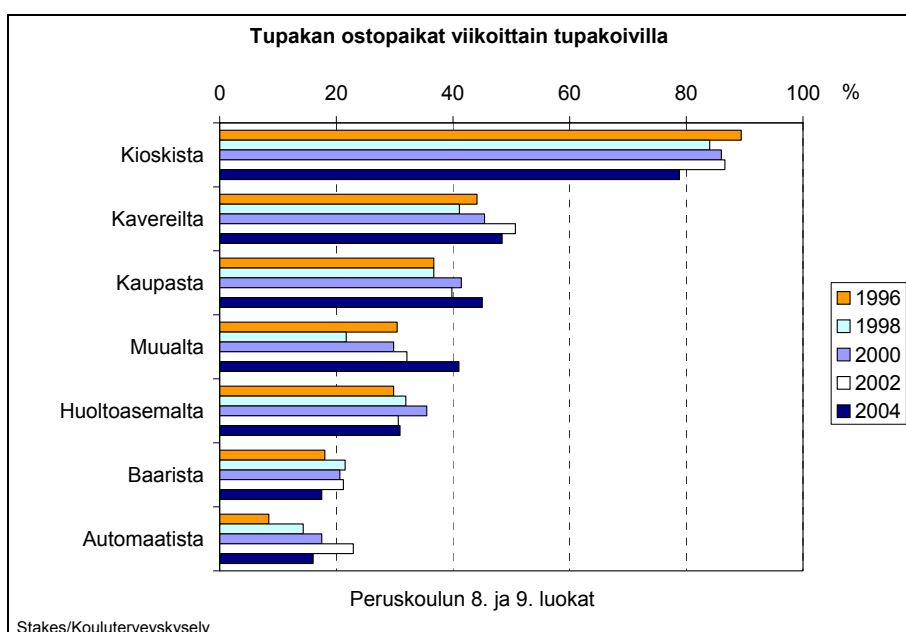
Nuuskaamisuseutta on kysytty vuodesta 1998 lähtien. Päivittäin nuuskaaminen oli harvinaista kaikkina vuosina. Sekä peruskoulun yläluokilla että lukiossa 2–5 % pojista ja alle prosentti tytöistä ilmoitti nuuskaavansa päivittäin. Silloin tällöin nuuskasi noin joka kymmenes poika ja joka sadas tyttö. Peruskoululaisilla nuuskaaminen oli ollut yleisintä vuonna 2000, lukiossa eri vuosien välillä ei ollut eroa. (Liite 3, s. 36.)

5.4 Tupakkatuotteiden hankkiminen

Vastaajia pyydettiin arvioimaan, oliko tupakan ostaminen heidän ikäisilleen helppoa heidän kotinsa lähikaupoista, kioskeista, huoltoasemilta tai automaateista. Vuonna 1996 tupakan ostamisen arvioi helpoksi 85 % peruskoulun yläluokkalaisista. Osuus pysyi ennallaan vuoteen 2002 asti ja pieneni kahden viime vuoden aikana 79 %:iin. Lukiossa 91–94 % 1. ja 2. luokkien opiskelijoista piti tupakan ostamista helppona ikäisilleen vuosina 2000–2004. Erittäin helpoksi ostamisen arvioi viimeisimmässä kyselyssä 25 % peruskoulun yläluokkalaisista ja 43 % lukiolaisista. Pojat pitivät tyttöjä selvästi yleisemmin tupakan ostamista erittäin help-
pona. (Liite 3, s. 37.)

Lomakkeessa kysyttiin myös, olivatko vastaajat itse ostaneet tupakkaa viimeksi kuluneen kuukauden aikana ja mistä he olivat sitä ostaneet. Tarkastelu rajattiin säännöllisesti eli vähintään kerran viikossa tupakoiviin. Vaikka tupakkatuotteiden myynti alle 18-vuotiaille on kielletty, suuri enemmistö säännöllisesti tupakoivista peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista ilmoitti ostaneensa jostain tupakkaa kuukauden aikana. Vuosina 1996–2000 tupakkaa ostaneiden osuus oli 92–93 %. Osuus pieneni 86 %:iin viime kyselyssä. (Liite 3, s. 38.)

Ylivoimaisesti yleisin ostopaikka oli kiosk. Peruskoulun yläluokilla 89 % vastaajista oli vuonna 1996 ostanut kuukauden aikana tupakkaa kioskista. Osuus pieneni selvästi kahden viime vuoden aikana (79 %:iin). Vuonna 1996 noin kaksi viidestä säännöllisesti tupakoivasta peruskoululaisesta oli ostanut tupakkaa kavereilta ja kaupasta. Molemmat osuudet olivat kasvaneet kahdeksan vuoden aikana. Joka kolmas vastaaja ilmoitti vuonna 1996 ostaneensa tupakkaa huoltoasemalta, joka viides baarista ja joka kymmenes automaattista. Automaattista ostaminen lähes kolminkertaistui vuoteen 2002 mennessä, mutta väheni sen jälkeen 16 %:iin. Myös muualta kuin kysytyistä paikoista ostaminen lisääntyi huomattavasti kahdeksassa vuodessa (30 %:sta 41 %:iin). (Kuvio 9; liite 3, s. 38.)

Kuvio 9. Tupakkaa viimeisen kuukauden aikana eri paikoista ostaneiden luokaste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet vähintään kerran viikossa tupakoivista peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004.

Suurin osa lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista on alle 18-vuotiaita. Silti 91 % säännöllisesti tupakoivista lukiolaisista oli ostanut kuukauden aikana tupakkaa vuonna 2004, osuus oli hieman pienentynyt neljän vuoden aikana. Lukiolaisten yleisimmät ostopaikat olivat kioskit (87 %), kaupat (74 %) ja huoltoasemat (53 %). (Liite 3, s. 38.)

Tupakan ostopaikoissa oli joitain eroja sukupuolten välillä. Pojat olivat ostaneet tupakkaa kaupasta, huoltoasemalta, baarista ja automaattista yleisemmin kuin tytöt. Sen sijaan kioskista ja kavereilta ostamisessa ei ollut eroja. (Liite 3, s. 38.)

Vuonna 2004 lomakkeeseen lisättiin kysymykset tupakan saamisesta muilla tavoilla kuin ostamalla sekä nuuskan hankkimisesta. Kolmasosa vähintään kerran viikossa tupakoivista nuorista oli saanut tupakkaa kuukauden aikana kavereiltaan, 6 % sisaruksiltaan, 4 % vanhemmiltaan ja 9 % muilta aikuisilta. Koulutyyppien välillä ei ollut suuria eroja. Sukupuolten välillä oli eroa vain tupakan saamisessa kavereilta, joka oli yleisempää tytöillä. (Taulukko 2.)

Taulukko 2. Tupakan hankkiminen tai saaminen muulla tavoin kuin ostamalla. Prosenttiosuudet vähintään kerran viikossa tupakoivista peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista ja lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista sukupuolen ja koulutyyppin mukaan vuonna 2004.

	Peruskoulun 8. ja 9. luokat			Lukion 1. ja 2. luokat		
	Poika*	Tyttö*	Yhteensä**	Poika*	Tyttö*	Yhteensä**
Kavereilta	30	34	32	32	37	34
Sisaruksilta	7	6	7	5	6	5
Isältä tai äidiltä	5	5	5	3	3	3
Muilta aikuisilta	11	11	11	7	8	7
N	3652–3833	3616–3815	7268–7648	2341–2404	3286–3400	5628–5804

* Luokka-astevakioidut prosenttiosuudet

** Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Koska tytöillä nuuskaaminen oli hyvin harvinaista, nuuskan hankkimisen tarkastelu rajattiin silloin tällöin tai päivittäin nuuskaaviin poikiin. Yleisintä oli hankkia nuuskaa kavereilta (87 %) ja ulkomailta tai laivalta (71 %) – nämä olivat lukion pojilla yleisempiä kuin peruskoulun yläluokkien pojilla. Myös kaupasta, baarista tms. hankkiminen oli yllättävän yleistä (42 %) ottaen huomioon, että lain mukaan nuuskan myynti on Suomessa kiellettyä. Joka kuudes (16 %) poika ilmoitti hankkineensa nuuskan urheiluseuran kautta ja joka kymmenes tuntemattomilta. Neljäsosa (27 %) nuuskaavista pojista oli hankkinut nuuskaa muualta kuin kysytyistä paikoista. Nuuskan hankkiminen urheiluseurojen kautta, tuntemattomilta tai muualta kuin kysytyistä paikoista olivat yleisempiä peruskoulun kuin lukion pojilla. (Taulukko 3.)

Taulukko 3. Nuuskan hankkiminen. Luokka-astevakioidut prosenttiosuudet silloin tällöin tai päivittäin nuuskaavista peruskoulun 8. ja 9. luokkien ja lukion 1. ja 2. luokkien pojista koulutyyppin mukaan vuonna 2004.

	Peruskoulun 8. ja 9. luokkien pojat	Lukion 1. ja 2. luokkien pojat
Ulkomailta, laivalta	64	79
Kavereilta	82	92
Kaupasta, baarista tms.	41	42
Urheiluseuran kautta	20	12
Tuntemattomilta	14	8
Muualta	33	20
N	456	339

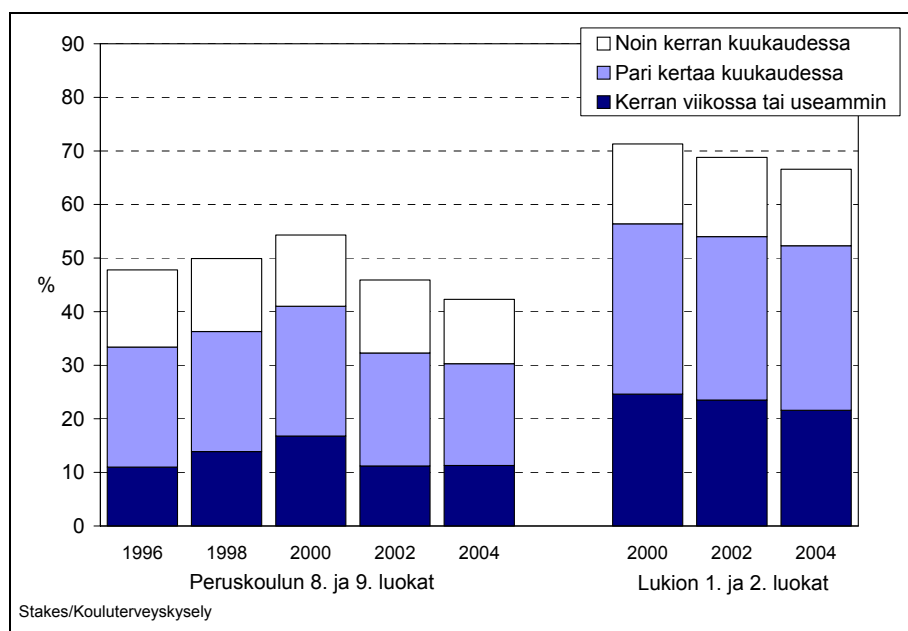
6 Alkoholin käyttö

6.1 Alkoholin käyttö ja humalajuominen

Alkoholin käyttötottumuksia kartoitettiin kysymällä, kuinka usein vastaajat käyttivät alkoholia esimerkiksi puoli pulloa keskiolutta. Vuodesta 1998 alkaen on kysytty myös, kuinka usein he joivat sellaisia määriä, että olivat tosi humalassa. Tosi humalaa ei kysymyksessä määritetty tarkemmin, vaan kyse on vastaajan omasta arviosta.

Vuonna 1996 neljäsosa peruskoulun yläluokkalaisista ilmoitti, ettei käyttänyt alkoholia. Vuonna 1998 41 % yläluokkalaisista ilmoitti, ettei juonut alkoholia koskaan tosi humalaan asti. Kokonaan raittiiden oppilaiden osuus kasvoi neljän viime vuoden aikana niin, että viimeisimmässä kyselyssä raittiita oli 36 % peruskoulun yläluokkien oppilaista. Niiden oppilaiden osuus, jotka eivät juoneet humalaan asti, kasvoi 52 %:iin. Lukiossa raittiiden opiskelijoiden osuus kasvoi neljän vuoden aikana 11 %:sta 16 %:iin. Vuonna 2000 humalaan ei juonut 26 % lukiolaisista, tämä osuus kasvoi 31 %:iin neljässä vuodessa. (Liite 3, s. 39.)

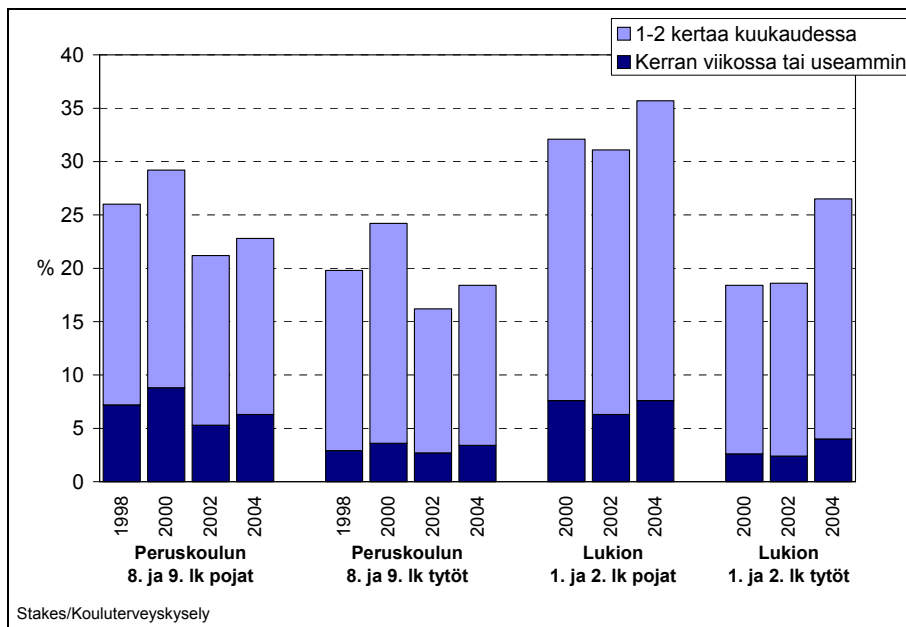
Noin kerran kuukaudessa tai useammin alkoholia joi noin puolet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2000. Sen jälkeen osuus alkoi pienentyä ja oli 42 % vuonna 2004. Noin kymmenesosa peruskoulun yläluokkalaisista joi alkoholia vähintään kerran viikossa vuonna 1996. Tämä osuus kasvoi vuoteen 2000 asti (17 %), mutta pieneni sen jälkeen takaisin kymmenesosaan. Viikoittainen juominen oli pojilla yleisempää kuin tytöillä. (Kuvio 10; liite 3, s. 39.)

Kuvio 10. Alkoholia vähintään kerran kuukaudessa käyttävien luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 koulutyypin mukaan.

Lukiossa alkoholin juominen oli noin kaksi kertaa yleisempää kuin peruskoulun yläluokilla. Myös lukiossa oli myönteistä kehitystä neljän vuoden aikana. Kerran viikossa tai useammin alkoholia juovien lukion poikien osuus pieneni neljässä vuodessa 31 %:sta 26 %:iin. Tytöillä viikoittain alkoholia juovien osuus pysyi vajaassa viidesosassa (17–18 %). (Kuvio 10; liite 3, s. 39.)

Tosi humalaan juominen oli peruskoulun yläluokilla yleisintä vuonna 2000, jolloin 29 % pojista ja 24 % tytöistä ilmoitti olevansa tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa. Humalajuominen yleistyi hieman viimeisimmässä kyselyssä. Lukiossa näin säännöllisesti humalaan joi vuosina 2000 ja 2002 noin kolmasosa pojista ja vajaa viidesosa tytöistä. Viimeisimmässä kyselyssä humalajuominen yleistyi huomattavasti, erityisesti lukiolaistytöillä (27 %:iin) mutta myös pojilla (36 %:iin). (Kuvio 11; liite 3, s. 39.)

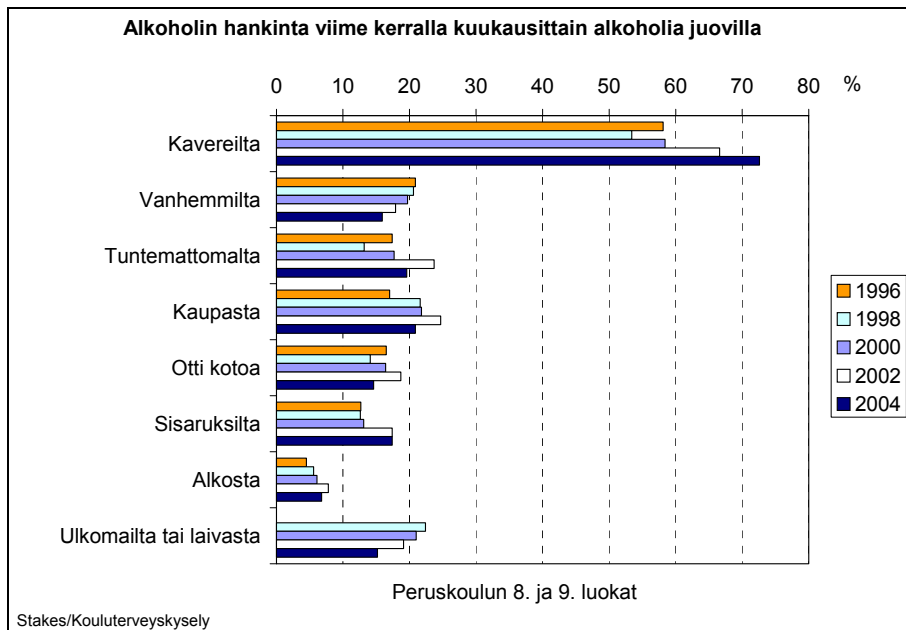
Kuvio 11. Tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa juovien luokkastelevakioitunut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 sukupuolen ja koulutyyppin mukaan.

Molemmissa koulutyypeissä viikoittainen humalajuominen oli tyypillisempää pojille kuin tytöille. Kerran viikossa tai useammin tosi humalaan juovien osuus oli molemmissa koulutyypeissä lähes sama: viime kyselyssä pojista 6–8 % ja tytöistä 3–4 %. (Kuvio 11; liite 3, s. 39.)

6.2 Alkoholin hankkiminen

Alkoholin myyminen alle 18-vuotilaille on lain mukaan kiellettyä. Silti suuri enemmistö helsinkiläisistä peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista arvioi keskioluen ja siiderin ostamisen olevan helppoa ikäisilleen. Suurimmillaan osuus oli vuonna 2002, jolloin 77 % oppilaista piti ostamista melko tai erittäin helppona. Osuus pieneni 73 %:iin viime kyselyssä. Erittäin helppona keskioluen ostamista piti noin viidesosa peruskoulun yläluokkalaisista ja kaksi viidesosaa lukiolaisista – pojat yleisemmin kuin tytöt. (Liite 3, s. 39.)

Alkoholin hankkimista kartoitettiin kysymällä, mistä vastaaja oli hankkinut viime käyttökerralla nauttimansa alkoholijuomat. Tässä tarkastellaan vähintään kerran kuukaudessa alkoholia juovien vastauksia. Alkoholin hankkiminen kavereilta oli peruskoulun yläluokkalaisilla kaikkina vuosina ylivoimaisesti yleisintä. Vuonna 1996 58 % alkoholia säännöllisesti käyttävistä peruskoulun yläluokkalaisista oli hankkinut alkoholinsa kavereilta. Se yleistyi niin, että vuonna 2004 vastaava osuus oli 73 %. Kahdeksan vuotta sitten seuraavaksi yleisimmän (21 %) juotavaa oli saatu vanhemmilta. Lähes yhtä moni oli hankkinut juomansa tuntemattomilta, kaupasta tai ottanut kotoa. Sisaruksilta alkoholia oli saanut 13 % peruskoulun yläluokkalaisilta. Joka 20. vastaaja oli saanut ostettua alkoholia Alkosta. Ulkomailta tai laivasta ostamista alettiin kysyä vuonna 1998, jolloin se oli yhtä yleistä kuin kaupasta ostaminen (22 %). (Kuvio 12; liite 3, s. 40.)

Kuvio 12. Alkoholin hankkiminen viime juomakerralla. Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet alle 18-vuotiaista vähintään kerran kuukaudessa alkoholia juovista peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004.

Positiivista oli, että alkoholin saaminen vanhemmilta ja sen hankkiminen ulkomailta tai laivasta olivat vähentyneet. Viron liittyminen Euroopan Unioniin ja sen myötä alkoholin tuonnin vapautuminen ajoittui vuoden 2004 kyselyn jälkeen (1.5.2004). Muut hankintatavat olivat yleistyneet vuoteen 2002 asti ja vähentyneet sen jälkeen. Vuonna 2004 kavereilta hankkimisen jälkeen yleisintä oli alkoholin ostaminen kaupasta ja tuntemattomalta (20 %). Alkosta alkoholia ilmoitti viime kyselyssä ostaneensa 7 % peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista. (Kuvio 12; liite 3, s. 40.)

Suurimmalle osalle lukiolaisista alkoholin ostaminen on kiellettyä. Kaupasta sitä ilmoitti kuitenkin ostaneensa puolet ja Alkosta neljäsosa vähintään kerran kuukaudessa alkoholia juovista lukiolaisista vuonna 2004. Alkosta ostaminen oli yleistynyt erityisesti vuosien 2000 ja 2002 välillä. Lukiolaisillakin yleisin hankintakanava olivat kaverit. Kavereilta hankkiminen oli yleistynyt huomattavasti neljän vuoden aikana (44 %:sta 59 %:iin). Se oli tytöillä yleisempää kuin pojilla, kun taas kaupasta ostaminen oli yleisempää pojilla. (Liite 3, s. 40.)

7 Huumekokeilut

7.1 Sosiaalinen altistuminen huumeille

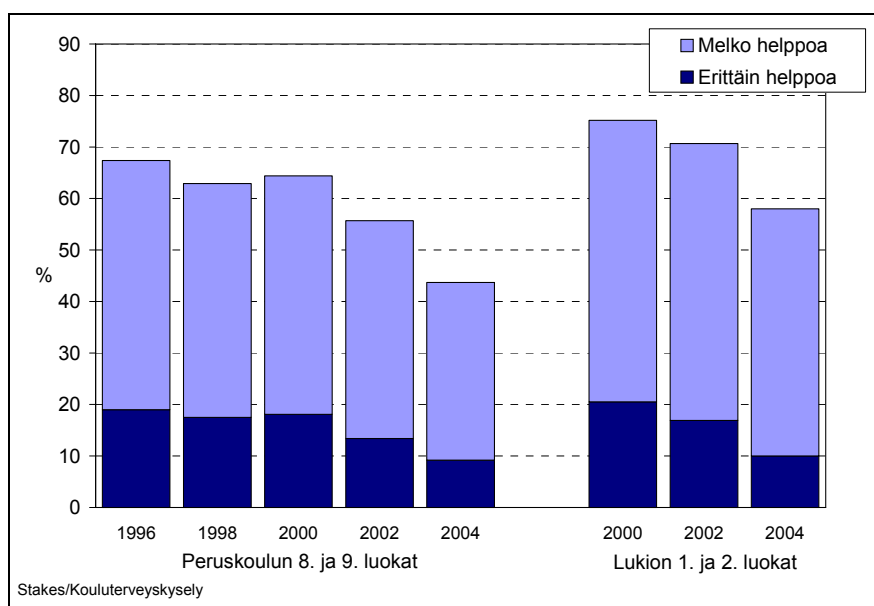
Vuosina 1996–2002 noin kolme viidestä (57–62 %) peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaasta tiesi tuttaviansa joukossa vähintään yhden sellaisen nuoren, joka oli kokeillut huumaavia aineita – tytöt yleisemmin kuin pojat. Tämä osuus pieneni niin, että viime kyselyssä puolet (48 %) tiesi huumaavia aineita kokeilleita nuoria. Vuonna 1996 viidesosa (22 %) peruskoulun yläluokkalaisista tiesi useampia kuin viisi huumeita kokeillutta nuorta, tämä osuus puolittui kahdeksassa vuodessa. (Liite 3, s. 40.)

Myös lukiossa yhä harvemmat opiskelijat tiesivät huumaavia aineita kokeilleita nuoria tuttavapiirissään: osuus pieneni 69 %:sta 56 %:iin neljän vuoden aikana. Sukupuolten välillä ei lukiossa ollut eroa. Yli viisi nuorta tiesi 24 % lukiolaisista vuonna 2000 ja 15 % vuonna 2004. (Liite 3, s. 40.)

Runsas neljäsosa (27 %) peruskoulun yläluokkalaisista ilmoitti vuonna 1996, että heille oli tarjottu huumaavia aineita vuoden aikana. Osuus kasvoi vuoden 2000 kyselyssä, mutta väheni viime kyselyssä 21 %:iin. Lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vastaava osuus oli 31 % vuosina 2000 ja 2002 ja pieneni sitten 24 %:iin. Huumeita oli tarjottu yleisemmin pojille kuin tytöille. Ystävät ja tuttavat olivat tarjonneet niitä yleisemmin kuin tuntemattomat. (Liite 3, s. 41.)

7.2 Huumeiden hankkiminen

Enemmistö vastaajista arvioi vuonna 1996 huumeiden hankkimisen Helsingissä ikäisilleen helpoksi: 67 % peruskoulun yläluokkalaisista ja 81 % lukion 2. luokan opiskelijoista. Erittäin helpoksi sen arvioi viidesosa vastaajista molemmissa koulutyypeissä. Huumeiden hankkimista pidettiin vuosi vuodelta hankalampana. Viime kyselyssä 44 % peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista ja 58 % lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista arvioi sen melko tai erittäin helpoksi. Erittäin helppona huumeiden hankkimista piti enää joka kymmenes vastaaja. (Kuvio 13; liite 3, s. 41.)

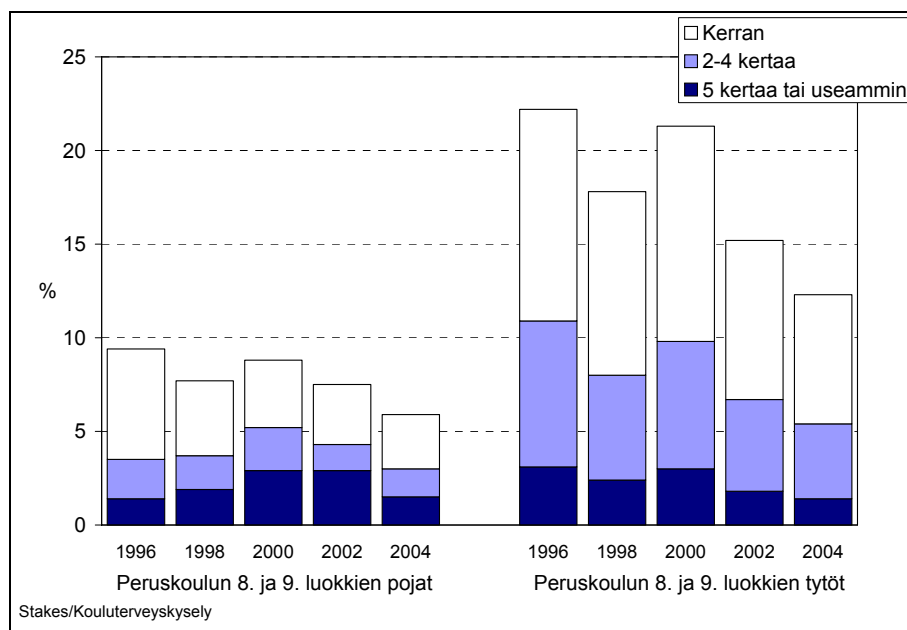
Kuvio 13. Huumeiden hankkimisen omalla paikkakunnalla helpoksi arvioivien luokka-asteväkioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 koulutyypin mukaan.

7.3 Huumaavien aineiden kokeilut

Vastaajien omia huumekokeiluja kartoitettiin alun perin viisikohtaisella kysymyksellä, jossa kysyttiin erikseen alkoholin ja pillereiden käytöstä yhdessä, lääkkeiden käytöstä päihtymistarkoituksessa, huumaavien aineiden haistelusta, marihuanan ja hasiksen kokeilusta ja muiden laittomien huumeiden kuin kannabiksen kokeiluista (heroiini, amfetamiini, kokaiini, LSD tms.). Vuonna 2002 alettiin kysyä erikseen ekstaasin ja vuonna 2004 Subutexin käytöstä.

Lääkkeitä päihtymistarkoituksessa oli kokeillut 5 % peruskoulun yläluokkien oppilaista vuonna 1996. Osuus oli suurin (7 %) vuonna 2000 ja laski vuoteen 2004 mennessä 5 %:iin. Lukio-
laista 3–4 % ilmoitti kaikkina kyselyvuosina kokeilleensa lääkkeitä päihtyäksään. Lääkkeiden väärinkäyttö oli tytöillä hieman yleisempää kuin pojilla. (Liite 3, s. 42.)

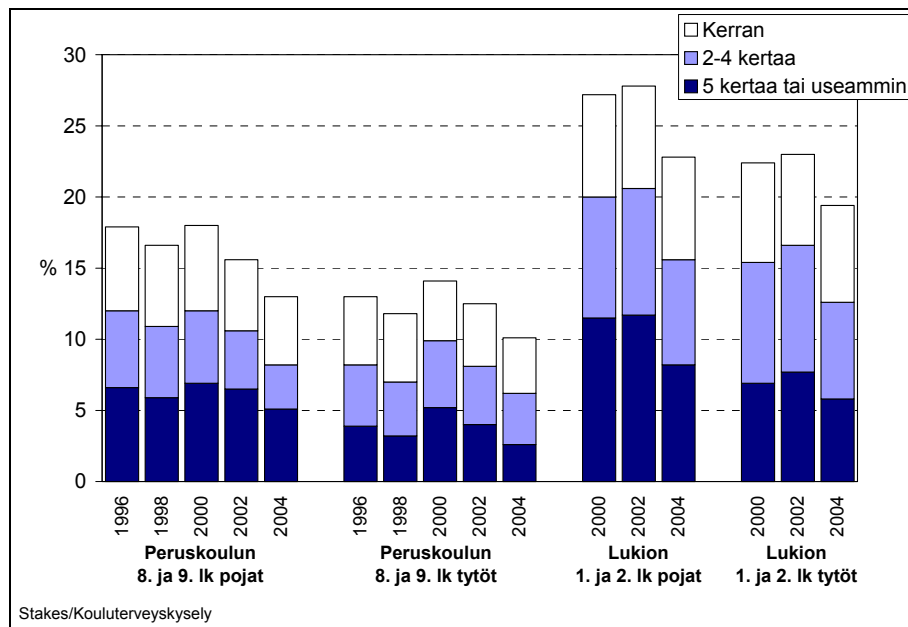
Alkoholin ja lääkkeiden yhteiskäyttö oli tytöillä noin kaksi kertaa yleisempää kuin pojilla. Vuonna 1996 kymmenesosa peruskoulun yläluokkien pojista ja runsas viidesosa tytöistä oli kokeillut tätä päihtymistapaa. Yli puolella kokeilut olivat jääneet yhteen kertaan. Sekakäyttö väheni tytöillä huomattavasti vuonna 1998, mutta yleistyi lähes entiselle tasolle vuonna 2000. Sen jälkeen alkoholin ja lääkkeiden yhteiskäyttö väheni jyrkästi niin, että viime kyselyssä sitä ilmoitti 12–13 % tytöistä ja 5–6 % pojista niin peruskoulussa kuin lukiossakin. (Kuvio 14; liite 3, s. 42.)

Kuvio 14. Alkoholia ja lääkkeitä yhdessä kokeilleiden luokka-asteväkioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista sukupuolen mukaan vuosina 1996–2004.

Huumaavien aineiden, kuten tinnerin tai liiman haistelu kaksinkertaistui yläluokkien pojilla 4 %:sta vuonna 1996 8 %:iin vuonna 2002, mutta väheni sitten 6 %:iin. Muuten imppaamisessa ei ollut muutosta kahdeksan vuoden aikana: 4–5 % peruskoulun yläluokkien tytöistä ja 2–3 % lukiolaisista ilmoitti kokeilleensa imppaamista. (Liite 3, s. 42.)

Hasista tai marihuanaa oli kokeillut 18 % peruskoulun 8. ja 9. luokkien pojista ja 13 % tytöistä vuonna 1996. Vuoden 2000 jälkeen kokeilijoiden osuudet vähenivät niin, että vuonna 2004 pojista se oli 13 % ja tytöistä 10 %. Kannabiskokeilut vähenivät myös lukiolaisilla, mutta olivat noin kaksi kertaa yleisempiä kuin peruskoulun yläluokkalaisilla. Yleisimpiä kokeilut olivat vuonna 2002, jolloin 28 % lukion poista ja 23 % tytöistä oli kokeillut hasista tai marihuanaa. Sen jälkeen osuudet pienenivät pojista 23 %:iin ja tytöistä 19 %:iin. (Kuvio 15; liite 3, s. 42.)

Kuvio 15. Hasista tai marihuanaa kokeilleiden luokka-astevakioidut prosenttiosuudet peruskoulun 8. ja 9. luokkien oppilaista vuosina 1996–2004 sekä lukion 1. ja 2. luokkien opiskelijoista vuosina 2000–2004 sukupuolen mukaan.

Vakiintuneempaa käyttöä – viisi tai useampia käyttökertoja – oli peruskoulussa noin joka kahdellakymmenennellä oppilaalla ja lukiossa noin joka kymmenennellä opiskelijalla. Useat käyttökerrat olivat pojilla hieman yleisempiä kuin tytöillä. (Kuvio 15; liite 3, s. 42.)

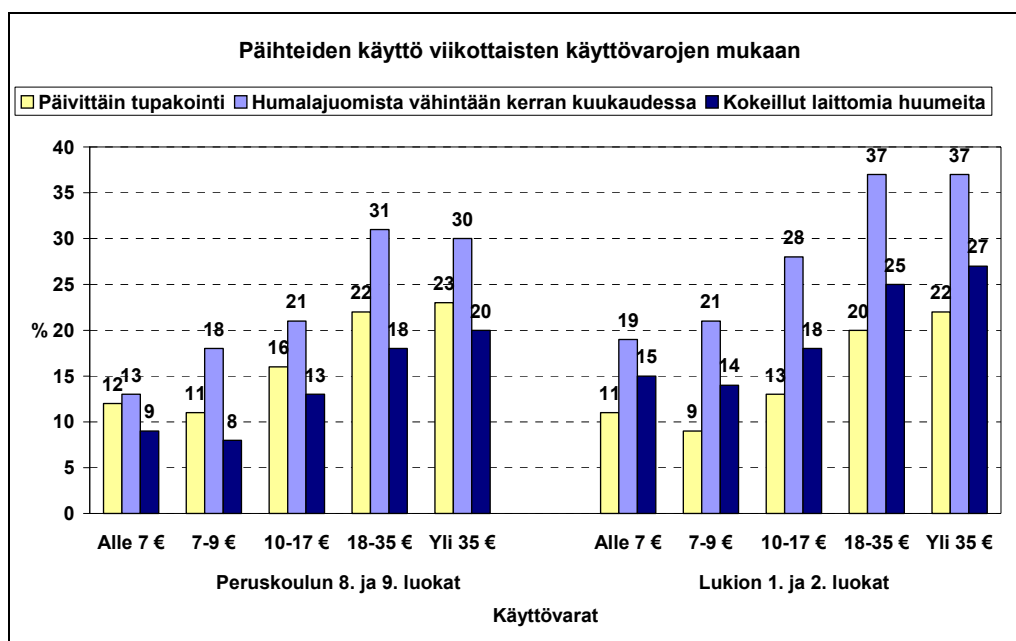
Vuodesta 2002 alkaen on kysytty nuorten ekstaasin käytöstä. Molempina vuosina 2–3 % kaikista vastaajista ilmoitti kokeilleensa ekstaasia. Subutexin käytöstä on kysytty vain vuonna 2004, jolloin 1 % vastaajista ilmoitti kokeilleensa sitä. Heroiinia, kokaiinia, amfetamiinia, LSD:tä tai muita vastaavia huumeita oli kokeillut 3–4 % vastaajista kaikkina kyselyvuosina. (Liite 3, s. 42.)

Nuorilta kysyttiin vielä, ovatko he kokeilleet huumaavia aineita viimeksi kuluneen kuukauden aikana. Vertailukelpoinen tieto on saatavilla vuodesta 1998 alkaen. Osuus oli ollut suurin vuonna 2000, jolloin 15 % peruskoulun yläluokkien oppilaista ja 13 % lukiolaisista vastasi myöntävästi. Viime kyselyssä osuudet pienenivät peruskoulussa 12 %:iin ja lukiossa 10 %:iin. (Liite 3, s. 43.)

8 Päihteiden käytön riskitekijöitä

Päivittäinen tupakointi, humalajuominen vähintään kerran kuukaudessa ja laittomien huumaiden kokeilut olivat logistisen regressioanalyysin perusteella yhteydessä nuorten käytettävissä oleviin varoihin, vanhempien tietoisuuteen lastensa viikonloppuiltojen viettopaikasta, opiskeluvaikeuksiin, myöhään valvomiseen, koettuun terveydentilaan ja päivittäiseen väsymykseen.

Päivittäinen tupakointi, humalajuominen vähintään kerran kuukaudessa ja laittomien huumaiden kokeilut olivat sitä yleisempiä mitä enemmän nuorilla oli viikoittaisia käyttövaroja. Niistä peruskoulun yläluokkalaisista ja lukiolaisista, joilla oli käytössä 7–9 euroa viikossa, joka kymmenes tupakoi päivittäin. Sen sijaan niistä yläluokkalaisista, joilla oli 18–35 euroa käyttövaroja viikossa, joka viides tupakoi päivittäin. (Kuvio 16.)

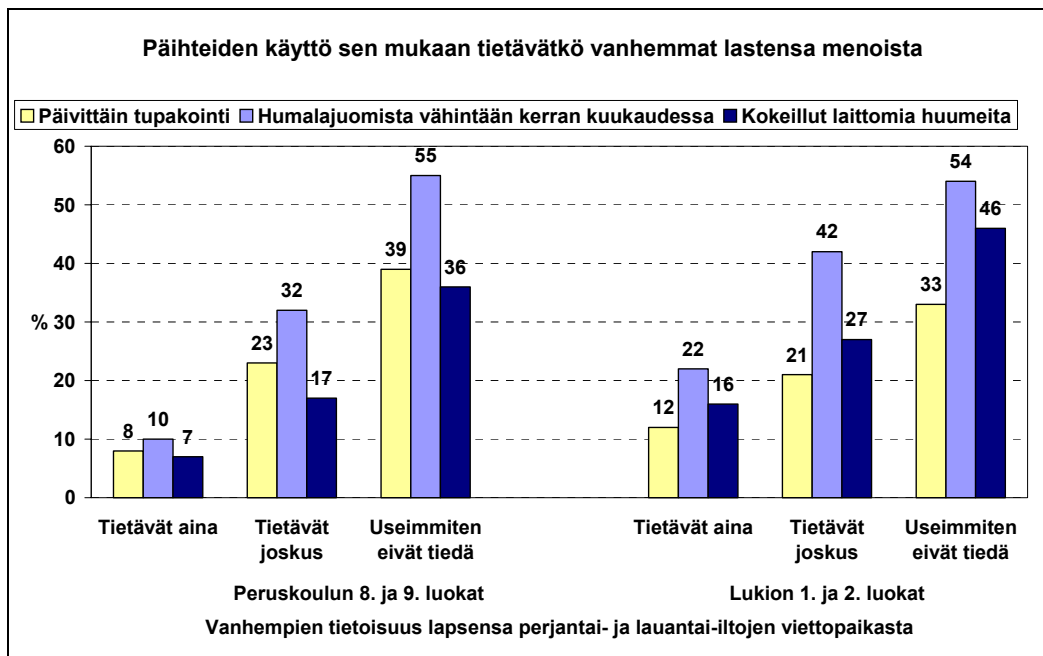

Kuvio 16. Päivittäin tupakoivien, tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa juovien ja laittomia huumeita kokeilleiden prosenttiosuudet viikoittain käytössä olevien varojen mukaan peruskoulun 8. ja 9. luokkien sekä lukion 1. ja 2. luokkien oppilaista vuonna 2004.

Niistä yläluokkalaisista, joilla oli käytettävissään 7–9 euroa viikossa, joka viides ilmoitti olleensa tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa. Sen sijaan niistä oppilaista, joilla oli 18–35 euroa viikossa, joka kolmas oli tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa. Lukiolaisista vastaavat prosenttiosuudet olivat 21 % ja 37 %. Myös laittomien huumeiden kokeilut lisääntyivät kymmenellä prosenttiyksiköllä käyttövarojen lisääntyessä 7–9 eurosta 18–35 euroon. (Kuvio 16.)

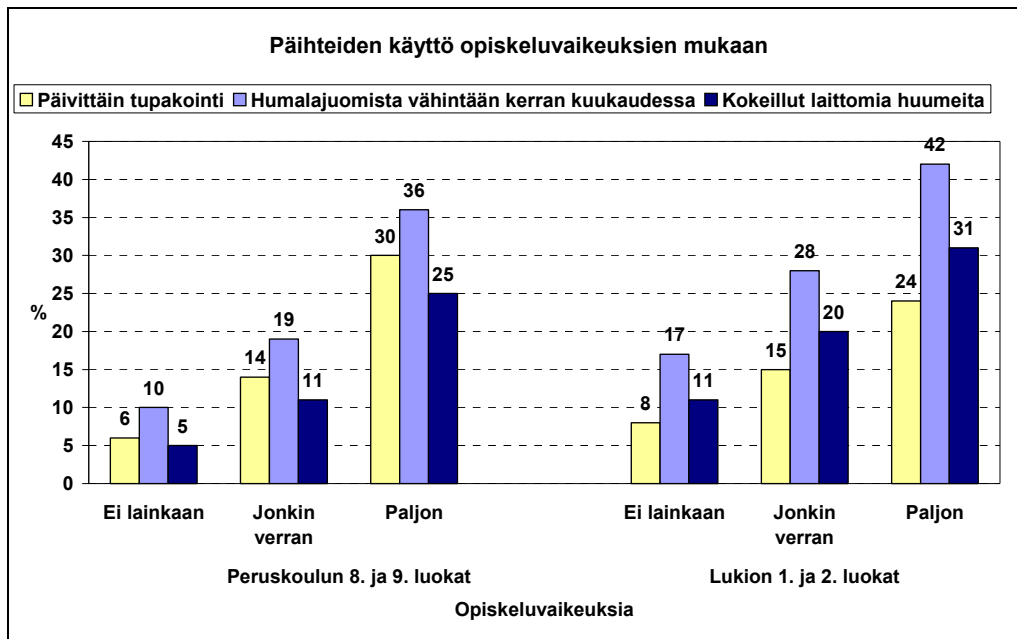
Päivittäin tupakointi, humalajuominen ja huumekokeilut olivat yhteydessä myös vanhempien tietoisuuteen lastensa viikonloppuiltojen viettämisestä. Niistä yläluokkalaisista, joiden vanhemmat tiesivät, missä heidän lapsensa viettävät perjantai- ja lauantai-iltojaan, 8 % tupakoi päivittäin. Sen sijaan niistä, joiden vanhemmat eivät tieneet lastensa illanvietoista, 39 % tupakoi päivittäin. Lukiolaisista vastaavasti joka kymmenes tupakoi päivittäin, mikäli vanhemmat tiesivät vastaajan vietoista ja joka kolmas, mikäli he eivät yleensä tieneet. (Kuvio 17.)

Humalajuomisen suhteen vastaava ero näkyi vieläkin selvemmin. Yläluokkalaisista joka kymmenes joi itsensä tosihumalaan vähintään kuukausittain silloin, jos vanhemmat tiesivät vastaajan illanvietosta ja yli puolet, mikäli vanhemmat eivät tieneet. Vastaavat prosenttiosuudet lukiolaisista olivat joka viides ja yli puolet. Laittomia huumeita oli kokeillut 7 % yläluokkalaisista silloin, jos vanhemmat tiesivät lastensa illanvietosta ja reilu kolmannes, mikäli eivät tieneet. Lukiolaisista vastaavat prosenttiosuudet olivat 16 % ja 46 %. (Kuvio 17.)

Kuvio 17. Päivittäin tupakoivien, tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa juovien ja laittomia huumeita kokeilleiden prosenttiosuudet sen mukaan, tietävätkö vanhemmat nuoren viikonvaihteen illanviettopaikkaa, peruskoulun 8. ja 9. luokkien sekä lukion 1. ja 2. luokkien oppilaista vuonna 2004.

Päivittäin tupakointi, humalajuominen ja laittomien huumeiden kokeilut olivat yhteydessä opiskeluvaikeuksiin. Niistä yläluokkalaisista, joilla ei ollut opiskeluvaikeuksia, 6 % tupakoi päivittäin, 10 % joi itsensä tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa ja 5 % oli kokeillut laittomia huumeita. Sen sijaan niistä yläluokkalaisista, joilla oli paljon opiskeluvaikeuksia, 30 % tupakoi päivittäin, 36 % joi itsensä tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa ja joka neljäs oli kokeillut laittomia huumeita. Lukiolaisista vastaavat prosenttiosuudet olivat päivittäin tupakoinnin suhteen 8 % (ei opiskeluvaikeuksia) ja 24 % (paljon opiskeluvaikeuksia), humalajuomisen suhteen 17 % ja 42 % ja laittomien huumeiden kokeilun suhteen 11 % ja 31 %. (Kuvio 18.)

Kuvio 18. Päivittäin tupakoivien, tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa juovien ja laittomia huumeita kokeilleiden prosenttiosuudet opiskeluvaikeuksien mukaan peruskoulun 8. ja 9. luokkien sekä lukion 1. ja 2. luokkien oppilaista vuonna 2004.

Päivittäinen tupakointi, humalajuominen vähintään kerran kuukaudessa ja laittomien huumeiden kokeilut olivat yleisempiä niiden oppilaiden joukossa, jotka menivät arki-iltoihin nukkumaan myöhemmin kuin kello 23 sekä peruskoululaisten että lukiolaisten keskuudessa. Yläluokkalaisilla myöhään valvovista 25 % tupakoi päivittäin 33 % joi itsensä tosi humalaan vähintään kerran kuukaudessa ja 22 % oli kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran. Kun taas kello 23 mennessä nukkumaan menevistä 11 % tupakoi päivittäin, 15 % oli tosihumalassa vähintään kerran kuukaudessa ja 8 % oli kokeillut laittomia huumeita. Vastaavat prosenttiosuudet lukiolaisista myöhään valvovista olivat 23 % (tupakointi), 39 % (humalajuominen) ja 28 % (huumeekokeilut) sekä varhain nukkumaan menevistä 11 % (tupakointi), 24 % (humalajuominen) ja 16 % (huumeekokeilut).

Päivittäinen tupakointi ja laittomien huumeiden kokeilut olivat yhteydessä koettuun terveyteen. Niistä yläluokkien oppilaista, jotka kokivat terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi 27 % tupakoi päivittäin ja 21 % oli kokeillut laittomia huumeita, kun taas niistä oppilaista, jotka kokivat terveydentilansa melko tai erittäin hyväksi 13 % tupakoi päivittäin ja 10 % oli kokeillut laittomia huumeita. Vastaavat prosenttiosuudet lukiolaisilla olivat terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi kokevista 28 % (tupakointi) ja 29 % (huumeekokeilut) sekä terveydentilansa melko tai erittäin hyväksi kokevista 13 % (tupakointi) ja 19 % (huumeekokeilut).

Tytöillä päivittäinen tupakointi oli lisäksi yhteydessä päivittäiseen väsymykseen. Niistä yläluokkalaisista tytöistä, jotka olivat väsyneitä lähes päivittäin, 26 % myös tupakoi päivittäin. Niistä tytöistä, jotka eivät olleet lähes päivittäin väsyneitä, 13 % tupakoi päivittäin. Vastaavat prosenttiosuudet lukiolaisista tytöistä olivat 25 % ja 15 %.

Päivittäiseen väsymykseen olivat yläluokkalaisilla yhteydessä myös laittomien huumeiden kokeilut. Niistä oppilaista, jotka olivat väsyneitä lähes päivittäin, 23 % oli kokeillut laittomia huumeita, kun taas niistä oppilaista, jotka eivät ole päivittäin väsyneitä, 10 % oli kokeillut laittomia huumeita.

9 Pohdinta

Kouluterveyskyselyn tehtävänä on tuottaa kunnille ja kouluille kahden vuoden välein vertailukelpoista tietoa nuorten elinoloista, koulutyöstä, terveydestä ja terveystottumuksista. Näin kunnilla on käytössään väline oman toimintansa arviointiin ja tulevaisuuden painopistealueiden määrittämiseen. Helsingissä Kouluterveyskysely on sisältynyt yleissivistävän koulutuksen arviointistrategiaan vuodesta 2000 alkaen.

Helsingin kaupunki on osallistunut Kouluterveyskyselyyn säännöllisesti ensimmäisestä kyselystä alkaen. Koulut ovat osallistuneet kyselyyn aktiivisesti: suuri enemmistö kouluista on osallistunut kaikkina viitenä tai vähintään neljänä kyselykertana. Viime kyselyssä peruskoulun yläluokkien oppilaiden vastausprosentti oli 8. luokalla 76 % ja 9. luokalla 71 %.

Kyselyn käynnistyessä Helsingissä vuonna 1995 koettiin tärkeäksi selvittää helsinkiläisnuorten päihdekäyttäytymistä. Tässä raportissa palataan tähän teemaan. Raportissa tarkastellaan muutoksia vuodesta 1996 vuoteen 2004 helsinkiläisten nuorten päihteiden käytössä, päihteiden hankkimisessa ja mielipiteissä päihteiden käytöstä. Lisäksi selvitetään erilaisten taustatekijöiden ja päihteiden käytön yhteyksiä.

Terveys 2015 -kansanterveysohjelmassa⁴ on korostettu erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä. Nuorten päihteiden käyttöön liittyvänä tavoitteena on, että

"nuorten tupakointi vähenee siten, että 16–18-vuotiaista alle 15 % tupakoi; nuorten alkoholin ja huumeiden käyttöön liittyvät terveysongelmat kyetään hoitamaan asiantuntevasti eivätkä ne ole yleisempiä kuin 1990-luvun alussa".

Tämän kyselyn mukaan kehitys on ollut Helsingissä tavoitteen suuntaista lukuun ottamatta humalajuomista, joka lisääntyi lukiolaisten keskuudessa selvästi viime kyselyssä. Alkoholin valmisteveroa alennettiin 1.3.2004, mikä lisäsi alkoholin myyntiä.⁵ Myynnin lisäys kohdistui erityisesti väkeviin juomiin ja long drink -juomiin. Suurin lisäys alkoholin myynnissä oli jo ohitettu huhtikuun kolmella viimeisellä viikolla, jolloin Kouluterveyskysely tehtiin. Vasta seuraavat kyselyt osoittavat, tasaantuuko nuorten humalajuominen vai jääkö se pysyvästi aiempaa runsaammaksi.

Muuten päihteiden käytössä tapahtui myönteinen käänne vuonna 2000. Sekä tupakointi, alkoholin juominen ilman humalaa että huumekeailut vähenivät. Tupakoinnissa Terveys 2015 -ohjelman tavoite on Helsingissä jo saavutettu: päivittäin tupakoi 15 % peruskoulun yläluokkalaisista ja 16 % lukiolaisista. Alkoholin juominen ja huumekeailut olivat viime kyselyssä harvinaisempia kuin vuoden 1996 kyselyssä. Reilu kolmasosa peruskoulun yläluokkalaisista oli kokonaan raittiita ja yhdeksän kymmenestä ei ollut kokeillut lainkaan huumeita.

Monissa päihteiden käyttöön liittyvissä tekijöissä oli samansuuntainen muutos. Nuorilla oli aikaisempaa kielteisemmät mielipiteet niin tupakoinnista, humalajuomisesta kuin marihuanan poltosta. Päihteiden hankkiminen oli nuorten mielestä vaikeutunut viime vuosina. Peruskoulussa tupakointirajoitusten valvonta oli tiukentunut. Nuoret olivat kohdanneet elinympäristössään huumeita aikaisempia vuosia harvemmin eli he tiesivät tuttavapiirissään vähemmän huumeita kokeilleita nuoria ja heille oli itselleen tarjottu aikaisempaa harvemmin huumeita.

Tämän kyselyn mukaan nuorten käytettävissä olevat varat, nukkumaanmeno aika kouluviikon aikana ja vanhempien tieto siitä, missä heidän lapsensa viettää iltansa viikonloppuisin, olivat vahvassa yhteydessä päihteiden käyttöön. Myöhään valvominen koulupäivinä ja illanvietto viikonloppuisin ilman, että vanhemmat tietävät, missä heidän lapsensa on, lisäsivät päihteiden käytön riskin kaksin–kolminkertaiseksi. Vanhempien keinoina päihteiden käytön ehkäi-

⁴ Sosiaali- ja terveysministeriö/Kansanterveyden neuvottelukunta. <http://www.terveys2015.fi> [20.10.2004].

⁵ Karlsson, Thomas & Ruotsalainen, Jussi & Tigerstedt, Christoffer & Österberg, Esa: Vuoden 2004 alun alkoholiolojen muutokset Suomessa myyntitilastojen ja lehdistökirjoittelun valossa. Aiheita 12/2004. Helsinki: Stakes, 2004.

syyn olisikin näiden tulosten mukaan huolehtia riittävän varhaisesta nukkumaanmenosta koulupäivinä ja olla entistä paremmin tietoinen nuoren viikonloppuiltojen vietosta.

Tämän kyselyn mukaan myös opiskeluvaikeudet olivat yhteydessä päihteiden käyttöön. Paljon opiskeluvaikeuksia kokevien oppilaiden päihteiden käyttö oli moninkertaista verrattuna niihin, joilla opiskeluvaikeuksia ei ollut lainkaan. Tämän perusteella kouluissa olisi syytä kiinnittää erityistä huomiota niihin nuoriin, joilla on vaikeuksia esimerkiksi omatoimisuutta vaativien tehtävien suorittamisessa, läksyjen lukemisessa, kokeisiin valmistautumisessa tai opetuksen seuraamisessa.

Elokuussa 2004 ilmestyneessä Kouluterveydenhuollon laatusuosituksessa⁶ nuorten päihteiden käyttöön kiinnitetään huomiota kahdessa kohdassa. Ensimmäinen niistä edellyttää, että *"Koululaisella on terveellinen sekä turvallinen kouluyhteisö ja -ympäristö"*. Kouluyhteisön näkökulmasta tätä vahvistetaan niin, että koulun oppilashuollolla on opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti laadittu suunnitelma ja toimintamallit erilaisia ongelmatilanteita, esimerkiksi päihteiden käyttöä varten.

Toisen suosituksen mukaan *"koululaisten terveystietoa vahvistetaan ja terveyttä edistetään"*. Se tapahtuu kouluyhteisössä mm. varmistamalla terveystiedon opettajien valmiudet ja tekemällä yhteistyötä kouluterveydenhuollon työntekijöiden kanssa terveystiedon opetuksen suunnittelussa ja koululaisten terveyden edistämisessä. Koululaisten pitäisi voida kokea koulun ilmapiirin terveyttä tukevaksi. Kouluterveydenhuollon ammattilaisten tehtävänä on painottaa yksilö- ja ryhmäneuvonnassa mm. tupakoinnin ja päihteiden käytön ehkäisyä ja lopettamista kiinnittämällä huomiota mm. elämänhallintaan, ihmissuhteisiin, päätöksenteko- ja ongelmanratkaisutaitoihin sekä voimavarojen ja suojaavien tekijöiden vahvistamiseen. Hallinnon tasolla suositellaan, että kunnat seuraavat koululaisten terveyskäyttäytymistä mm. käsittelemällä Kouluterveyskyselyn tuloksia asianomaisissa lautakunnissa ja laativat koulujen terveyden edistämisen suunnitelman.

⁶ Sosiaali- ja terveysministeriö & Suomen kuntaliitto. [Http:// www.stm.fi](http://www.stm.fi) > Julkaisut > 2004 > Elokuu [20.10.2004].

LIITE 1

Kouluterveyskyselyn julkaisut ja raportit Helsingissä

- Liinamo, Arja & Rimpelä, Matti & Kosunen, Elise & Jokela, Jukka: Kouluterveys 1996 Helsingissä. Seksuaaliopetus ja seurustelukokemukset 14–16 -vuotiailla huhtikuussa 1996. Helsinki: Helsingin kaupunki, 1998.
- Luopa, Pauliina & Orre, Soili & Hagelberg, Eva & Jokela, Jukka & Rimpelä, Matti: Kouluterveys 2002: Helsingin kuntaraportti. Helsinki: Helsingin kaupunki, 2002.
- Luopa, Pauliina & Orre, Soili & Hagelberg, Eva & Jokela, Jukka & Rimpelä, Matti: Kouluterveys 2002: Pääkaupunkiseudun raportti. Helsinki: Stakes, Espoon kaupunki, Helsingin kaupunki, Kauniaisten kaupunki, Vantaan kaupunki, 2002.
- Nummelin, Raija & Luopa, Pauliina & Rimpelä, Matti & Jokela, Jukka: Kouluterveyskysely Helsingissä vuosina 1995–2000. Katsaus kyselyyn ja sen tuloksiin. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja A 7. Helsinki: Helsingin kaupungin opetusvirasto, 2001.
- Nummelin, Raija & Rimpelä, Matti & Luopa, Pauliina & Stubbe, Jennifer & Jokela, Jukka: Seksuaalikasvatus helsinkiläisten yläasteiden haasteena. Helsingin kaupungin opetusviraston julkaisusarja A 9. Helsinki: Helsingin kaupunki, 2000.
- Ojajärvi, Anni & Sinkkonen, Annikka & Jokela, Jukka & Luopa, Pauliina & Räsänen, Minna: Kouluterveys 2004: Helsingin kuntaraportti. Helsinki: Helsingin kaupunki, 2004.
- Rimpelä, Matti & Luopa, Pauliina & Jokela, Jukka: Kouluterveyskysely Helsingissä 1996 ja 1998: Muutokset nuorten koulukokemuksissa, terveydessä ja päihteiden käytössä. Helsinki: Helsingin kaupunki, 1998.
- Rimpelä, Matti & Luopa, Pauliina & Jokela, Jukka: Kouluterveyskysely Helsingissä 1998. Nuorten koulukokemukset, terveys ja päihteiden käyttö suurpiireittäin. Helsinki: Helsingin kaupunki, 1999.
- Rimpelä, Matti & Luopa, Pauliina & Jokela, Jukka: Kouluterveyskysely Helsingissä 2000: Koulukokemukset, terveys ja päihteiden käyttö. Helsinki: Helsingin kaupunki, 2000.
- Rimpelä, Matti & Luopa, Pauliina & Jokela, Jukka & Lahti-Koski, Marjaana: Kouluterveys 1996 -tutkimus: Nuorten ruokailu- ja liikuntatottumukset Helsingin peruskouluissa huhtikuussa 1996. Helsinki: Helsingin kaupunki, 1998.
- Rimpelä, Matti & Luopa, Pauliina & Jokela, Jukka & Liinamo, Arja & Siivola, Matti: Kouluterveys 1996 -tutkimus: Kouluviihtyvyys, terveys ja terveystottumukset Helsingissä huhtikuussa 1996. Helsinki: Helsingin kaupunki, 1997.
- Rimpelä, Matti & Luopa, Pauliina & Siivola, Matti: Kouluterveys 1995 -tutkimus: Humalaa ja huumeita Helsingissä. Tutkimus peruskoulun, lukion ja ammattioppilaitosten oppilaiden alkoholien ja huumeiden käytöstä joulukuussa 1995. Perusraportti. Helsinki: Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, Päihdeasiaintoimisto, 1996.
- Räsänen, Minna & Sinkkonen, Annikka & Jokela, Jukka & Luopa, Pauliina: Kouluterveys 2004: Pääkaupunkiseudun raportti. Helsinki: Stakes, Espoon kaupunki, Helsingin kaupunki, Kauniaisten kaupunki, Vantaan kaupunki, 2004.

LIITE 2

Vastanneiden lukumäärä peruskoulun 8. ja 9. luokilla sekä luki- on 1. ja 2. luokilla kouluittain vuosina 1996–2004

	1996	1998	2000	2002	2004
Peruskoulun 8. ja 9. luokka	6520	7475	7232	7797	8059
Ala-Malmin peruskoulu	94	108	119	110	118
Aleksis Kiven peruskoulu	132	112	114	139	182
Alppilan yläaste				192	192
Apollon yhteiskoulu, peruskoulu	171	190	116	156	135
Aurinkolahden peruskoulu					94
Botby högstadieskola	72	88	107	94	120
Elias-koulu	57	74	41	42	52
Englantilainen koulu, peruskoulu	49		65	32	
Etelä-Kaarelan yläasteen koulu	157	152	217	145	163
Etu-Töölön yläasteen koulu	90	98	101	115	64
H:gin ransk.-suom. koulu, peruskoulu	107	112	97	123	132
Helsingin II normaalikoulu, peruskoulu	123	133	160	159	163
Helsingin Kristillinen koulu	15	44	36	39	47
Helsingin normaalilyseo, peruskoulu	179	156	156	155	169
Helsingin Rudolf Steiner-koulu, perusk.	84	82	89	135	82
Helsingin saksalainen koulu, peruskoulu	80	92	84	88	97
Helsingin Suomalainen Yhteisk., perusk.	174	175	183	175	180
Helsingin Uusi yhteiskoulu, peruskoulu	163	101	105	119	157
Helsingin yhteislyseo, peruskoulu	213	233	250	261	264
Herttoniemen yhteiskoulu, peruskoulu	129	157	147	177	216
Högstadieskolan Lönkan	116	104	126	93	123
Högstadieskolan Sv. normallyc.	137	159	133	141	
Itäkeskuksen peruskoulu	158	166	182	166	180
Jakomäen yläaste	78	79	76	82	86
Kallahden peruskoulu					138
Kruununhaan yläaste	223	252	264	290	271
Kulosaaren yhteiskoulu, peruskoulu		162	188	208	266
Käpylän yläaste	185	189	163	162	173
Laajasalon yläasteen koulu		166	167	154	192
Lauttasaaren yhteiskoulu, peruskoulu	153	200	138	142	157
Malmin yläaste	156	173	208	164	198
Maunulan yht.k., peruskoulu	106	138	149	177	192
Meilahden yläaste	172	131		154	83
Munkkiniemen yhteiskoulu, peruskoulu		221	225	225	289
Munksnäs högstadieskola	95	121	113	118	119
Myllypuron yläaste	105	101	81	85	81
Oulunkylän yhteiskoulu, peruskoulu	245	278		210	246
Pakilan yläaste	263	331	265	238	339
Pitäjänmäen peruskoulu	129	81	105	76	97
Pohjois-Haagan yhteiskoulu, peruskoulu	129	211	226	225	192
Pohjois-Helsingin yläaste	249	214	172	217	93
Porolahden peruskoulu	179	172	145	147	150
Puistolän peruskoulu	196	217	198	209	243
Pukinmäen peruskoulu	169	188	177	124	170
Ressun peruskoulu	133	173	147	134	
Suomalais-venäläinen koulu, peruskoulu	77		75	67	120
Suutarilan yläaste	233	271	258	280	239
Tehtaanpuiston yläaste		171	208	212	221
Torpparinmäen peruskoulu			16	53	59
Töölön yhteiskoulu, peruskoulu	120	132	135	132	152
Vartiokylän yläaste	172	229	201	189	235
Vesalan yläaste	132	107	141	120	
Vuosaaren yläaste	180	87	218	223	169
Yhtenäiskoulu	57	56	48	54	48
Åshöjdens grundskola	84	88	97	70	111

taulukko jatkuu...

...jatkoa

	1996	1998	2000	2002	2004
Lukion 1 ja 2. luokat			5224	6075	5985
Alppilan lukio			236	221	223
Apollon yhteiskoulu, lukio			59	127	117
Brändö gymnasium			161	166	169
Elias-koulu, lukio			25		
Englantilainen koulu, lukio				21	
Etu-Töölön lukio			192	232	231
Gymnasiet Lärkan			135	171	181
Gymnasiet Svenska normallyceum			187	158	115
H:gin ransk.-suom. koulu, lukio			69	88	92
Helsingin II normaalikoulu, lukio			133	94	105
Helsingin kuvataidelukio			252	273	260
Helsingin luonnontiedelukio			358	373	389
Helsingin normaalilyseo, lukio			95	87	84
Helsingin Rudolf Steiner-koulu, lukio			68	109	12
Helsingin saksalainen koulu, lukio			75	65	60
Helsingin Suomalainen Yhteisk., lukio			123	177	145
Helsingin Uusi yhteiskoulu, lukio			72	66	70
Helsingin yhteislyseo, lukio			137	145	111
Herttoniemen yhteiskoulu, lukio			123	117	141
Hgin mat.lukio			152	189	167
Itäkeskuksen lukio			222	249	246
Kallion lukio				232	181
Kulosaaren yhteiskoulu, lukio			70	86	75
Laajasalon lukio				127	60
Lauttasaaren yhteiskoulu, lukio			157	130	159
Länsi-Helsingin lukio			107	145	154
Malmin lukio			121	104	125
Munkkiniemen yhteiskoulu, lukio			135	257	269
Mäkelänrinteen lukio			255	244	347
Oulunkylän yhteiskoulu, lukio			161	137	176
Pohjois-Haagan yhteiskoulu, lukio			154	161	144
Pohjois-Helsingin lukio			155	166	162
Ressun lukio			298	373	358
Sibelius-lukio			163	221	249
Suomalais-venäläinen koulu, lukio			32	36	52
Suutarilan lukio			115	86	110
Töölö gymnasium					65
Töölön yhteiskoulu, lukio			147	116	156
Vuosaaren lukio			240	266	164
Yhtenäiskoulun lukio			40	60	61
Lukion 2. luokka	2200	2033	2454	2840	2707
Alppilan lukio			106	107	118
Apollon yhteiskoulu, lukio	85	43	1	60	50
Brändö gymnasium	55	73	77	74	73
Englantilainen koulu, lukio				21	
Etu-Töölön lukio	95	91	81	112	104
Gymnasiet Lärkan	48	91	74	70	90
Gymnasiet Svenska normallyceum	63	86	95	67	51
H:gin ransk.-suom. koulu, lukio	40	34	35	49	44
Helsingin II normaalikoulu, lukio	51	41	62	49	40
Helsingin kuvataidelukio	101		102	115	127
Helsingin luonnontiedelukio	140	159	165	172	183
Helsingin normaalilyseo, lukio	72		46	35	44
Helsingin Rudolf Steiner-koulu, lukio	32	13	33	58	
Helsingin saksalainen koulu, lukio	35	26	33	37	29
Helsingin Suomalainen Yhteisk., lukio	90	82	60	88	47
Helsingin Uusi yhteiskoulu, lukio	42	83	29	29	24
Helsingin yhteislyseo, lukio	75	53	67	59	40
Herttoniemen yhteiskoulu, lukio	55	54	56	43	69
Hgin mat.lukio	52	70	70	83	81
Itäkeskuksen lukio	101		100	124	121
Kallion lukio	115	28		104	80
Kulosaaren yhteiskoulu, lukio		33	32	44	29
Laajasalon lukio	59			54	15
Lauttasaaren yhteiskoulu, lukio	63	78	60	61	71
Länsi-Helsingin lukio	71	49	35	68	59
Malmin lukio	59	34	80	49	56
Munkkiniemen yhteiskoulu, lukio		66	60	123	122
Mäkelänrinteen lukio	165	88	139	118	156
Oulunkylän yhteiskoulu, lukio	77	76	75	71	83
Pohjois-Haagan yhteiskoulu, lukio	62	70	79	74	48
Pohjois-Helsingin lukio	77	62	81	80	77
Ressun lukio		101	166	181	173
Sibelius-lukio	75	112	78	104	116
Suomalais-venäläinen koulu, lukio	35		15	9	20
Suutarilan lukio		52	52	42	53
Töölö gymnasium					35
Töölön yhteiskoulu, lukio	87	60	77	60	79
Vuosaaren lukio		109	115	120	71
Yhtenäiskoulun lukio	23	16	18	26	29

LIITE 3

Liitetaulukot

Onko Sinun luokallasi tämän LUKUVUODEN aikana keskusteltu tai muuten opetettu seuraavista asioista tähän tarkoitukseen suunnitellulla oppitunnilla?

- 1 ei
- 2 yhdellä tunnilla
- 3 useammalla tunnilla

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
TUPAKOINNISTA, NUUSKAAMISESTA													
Ei	54	48	42	29	31	83	78	80	70	68	70	60	56
Yhdellä tunnilla	32	34	32	43	42	13	16	15	21	21	21	26	29
Useammalla tunnilla	14	18	26	27	27	4	6	5	9	11	9	14	15
N	6391	7315	7156	7704	7944	2166	1980	2433	2827	2696	5180	6038	5957
ALKOHOLISTA													
Ei	44	41	40	29	27	83	76	80	69	65	69	59	53
Yhdellä tunnilla	38	40	36	43	44	13	18	16	21	23	22	25	30
Useammalla tunnilla	18	19	24	28	29	4	6	4	10	12	9	15	17
N	6356	7292	7171	7694	7936	2157	2001	2444	2827	2694	5201	6031	5953
HUUMEISTA, PILLEREISTÄ JA IMPPAUKSESTA													
Ei	33	31	30	27	31	78	72	78	67	69	71	58	59
Yhdellä tunnilla	36	40	35	44	43	14	19	14	23	21	15	27	28
Useammalla tunnilla	31	29	36	29	26	8	10	8	10	10	14	14	14
N	6425	7261	7161	7688	7943	2184	1993	2444	2829	2694	5189	6037	5950

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Onko tupakointi sallittua siinä koulussa, jota käyt?

- 1 kielletty kokonaan
- 2 sallittu tietyissä paikoissa
- 3 sallittu rajoituksetta

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Kielletty kokonaan	70	61	62	66	66	42	29	23	22	18	22	21	19
Sallittu osittain	29	37	36	32	33	57	70	75	77	81	76	78	80
Sallittu	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1	2	2	1
N	6456	7119	7160	7723	7965	2185	1938	2442	2824	2691	5197	6035	5951

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Miten tarkkaan oppilaiden tupakointirajoituksia valvotaan koulussasi?

- 1 erittäin tarkasti
- 2 melko tarkasti
- 3 ei juuri lainkaan

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Erittäin tarkasti	7	9	9	12	10	5	5	6	7	6	5	6	6
Melko tarkasti	51	50	53	56	57	45	43	48	51	48	46	49	47
Ei juuri lainkaan	43	41	38	32	33	50	52	47	43	46	49	45	47
N	6465	7126	7150	7715	7963	2179	1932	2431	2823	2686	5176	6029	5944

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Miten usein tupakoit koulumatkalla tai koulussa?

- 1 en koskaan
- 2 silloin tällöin
- 3 joka päivä

Mukana vain vähintään kerran viikossa tupakoivat

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
KOULUMATKALLA													
Ei koskaan	11	18	15	16	22	16	17	18	21	24	19	21	25
Silloin tällöin	40	38	39	37	35	37	38	36	34	30	36	34	30
Joka päivä	49	44	46	47	44	47	44	45	45	46	46	44	45
N	1630	1916	1986	1896	1585	634	545	699	785	654	1401	1585	1317
KOULUSSA, KOULUALUEELLA													
Ei koskaan	22	24	24	25	32	24	21	24	24	23	24	24	24
Silloin tällöin	27	24	22	23	23	26	26	28	23	23	26	24	23
Joka päivä	51	52	53	52	46	50	53	48	53	54	50	51	53
N	1624	1856	1964	1862	1568	630	529	688	777	653	1385	1569	1315
KOULUN LÄHEISYYDESSÄ													
KOULUAIKANA													
Ei koskaan	9	10	10	12	17	8	12	12	13	20	13	15	19
Silloin tällöin	33	29	29	27	30	37	31	33	30	29	33	31	29
Joka päivä	57	60	61	61	54	55	57	55	56	51	54	54	52
N	1622	1863	1981	1885	1576	630	528	694	782	654	1392	1575	1317

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Tupakoivatko opettajat tai muu henkilökunta koulurakennuksessa tai koulun alueella?

- 1 kyllä, päivittäin
- 2 kyllä, joskus
- 3 eivät tupakoi
- 4 en osaa sanoa

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Kyllä, päivittäin	36	36	31	29	28	33	29	23	23	18	21	21	17
Kyllä, joskus	15	18	17	20	18	10	13	15	16	18	15	15	17
Eivät tupakoi	14	20	23	21	19	17	24	31	28	25	30	26	24
Ei osaa sanoa	35	27	29	30	35	40	34	30	33	39	34	37	43
N	6456	7014	7167	7722	7982	2185	1922	2439	2829	2695	5193	6045	5959

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Ihmisillä on erilaisia käsityksiä siitä, mikä on hyväksyttävää ja mikä ei.
Hyväksytkö Sinä seuraavat asiat?**

- 1 kyllä
2 en
3 en osaa sanoa

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
TUPAKOINTI SILLOIN TÄLLÖIN													
Kyllä	71	70	71	69	60	79	77	81	81	75	78	79	73
Ei	18	21	21	22	29	16	17	15	15	19	18	17	20
Ei osaa sanoa	11	8	7	9	12	5	6	4	4	6	5	5	7
N	6351	6851	6980	7633	8001	2166	1930	2402	2816	2696	5134	6014	5964
10 TAI USEAMMAN SAVUKKEEN POLTTO PÄIVÄSSÄ													
Kyllä	28	28	32	29	23	34	32	38	37	32	35	35	29
Ei	57	61	59	61	67	54	60	53	56	59	57	57	62
Ei osaa sanoa	15	11	9	10	11	12	8	9	7	9	8	8	9
N	6334	6767	6948	7617	7995	2164	1910	2398	2813	2695	5126	6001	5963
PARIN ALKOHOLIANNOKSEN JUOMINEN MUUTAMAN KERRAN VUOKOISSA													
Kyllä	59	58	65	62	59	74	75	78	79	77	74	77	73
Ei	24	29	26	27	27	17	18	17	15	15	20	17	18
Ei osaa sanoa	17	13	9	11	14	10	7	6	6	8	6	7	8
N	6332	6798	6951	7611	7992	2166	1899	2398	2806	2691	5129	5999	5960
HUMALA KERRAN VUOKOISSA													
Kyllä	41	37	44	39	34	48	47	49	51	47	46	49	44
Ei	40	49	45	48	51	37	43	41	39	41	43	40	44
Ei osaa sanoa	19	13	11	12	15	16	10	10	10	12	11	10	12
N	6322	6799	6943	7614	7986	2158	1909	2394	2811	2693	5122	6003	5961
MARIHUANAN POLTTAMINEN SILLOIN TÄLLÖIN													
Kyllä	20	20	21	19	17	31	34	36	39	32	33	35	29
Ei	67	70	70	72	74	57	58	57	55	60	60	57	62
Ei osaa sanoa	14	10	9	8	9	11	8	7	6	8	8	7	8
N	6338	6777	6955	7608	7990	2166	1896	2395	2806	2692	5124	5996	5959
MARIHUANAN POLTTAMINEN SÄÄNNÖLLISESTI													
Kyllä	7	7	8	6	6	10	11	10	10	8	10	9	7
Ei	83	85	85	87	88	82	81	84	85	86	85	85	87
Ei osaa sanoa	10	8	7	6	6	8	8	5	6	6	6	6	6
N	6336	6726	6937	7597	7981	2167	1880	2392	2813	2690	5120	6002	5957

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Mitä mieltä olet seuraavasta väitteestä?

"Marihuanan ja hasiksen kokeileminen ei ole sen vaarallisempaa kuin muutaman olutpullon juominen"

- 1 täysin samaa mieltä
2 samaa mieltä
3 eri mieltä
4 täysin eri mieltä

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Täysin samaa mieltä	8	11	10	7	5	10	12	12	9	7	11	8	6
Samaa mieltä	12	13	13	12	10	17	19	19	21	17	18	19	16
Eri mieltä	34	35	36	37	35	36	33	39	38	38	38	38	38
Täysin eri mieltä	46	41	42	44	50	36	36	31	32	39	33	34	40
N	6394	7060	7019	7619	7963	2172	1964	2408	2812	2692	5146	6010	5960

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Ovatko vanhempasi tupakoineet Sinun elinaikanasi?

- 1 ei ole koskaan tupakoinut
- 2 on tupakoinut, mutta lopettanut
- 3 tupakoi nykyisin
- 4 en osaa sanoa

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
ÄITI													
Ei koskaan tupakoinut	52	53	54	52	53	57	60	62	60	59	61	60	59
On tupakoinut aiemmin	17	18	17	17	18	17	17	17	18	18	17	17	18
Tupakoi nykyisin	28	25	26	26	25	22	20	19	19	20	20	19	20
Ei osaa sanoa	4	3	3	4	4	3	3	2	3	2	3	3	3
N	6429	7265	7072	7632	7742	2172	1994	2414	2811	2655	5133	6006	5864
ISÄ													
Ei koskaan tupakoinut	38	39	40	39	39	41	44	46	46	47	46	46	46
On tupakoinut aiemmin	23	23	21	21	22	27	25	24	22	23	23	22	23
Tupakoi nykyisin	33	34	34	33	31	28	27	26	26	24	27	26	25
Ei osaa sanoa	6	5	5	6	8	4	4	4	5	6	4	5	6
N	6132	7060	6871	7389	7782	2121	1942	2364	2765	2651	5033	5884	5860

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Oletko koskaan kokeillut nuuskaamista? Montako kertaa yhteensä tähän mennessä?

- 1 en ole kokeillut
- 2 olen kokeillut kerran
- 3 olen nuuskannut 2 - 50 kertaa
- 4 olen nuuskannut yli 50 kertaa

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Ei ole kokeillut	82	82	75	79	82	73	73	73	71	71	73	72	76
Kerran	7	7	9	8	7	10	10	9	11	10	9	10	8
2-50 kertaa	9	8	11	9	8	13	13	13	14	14	13	13	11
Yli 50 kertaa	2	3	5	4	3	4	4	5	5	6	5	5	5
N	6478	7292	7151	7711	8013	2195	1997	2439	2823	2702	5190	6038	5974

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Nuuskaatko nykyisin?

- 1 en lainkaan
- 2 silloin tällöin
- 3 päivittäin

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut				Lukiot						
	8. ja 9. lk*				2. vk**				1. ja 2. vk*		
	1998	2000	2002	2004	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Ei lainkaan	93	91	93	94	93	93	94	91	92	93	93
Silloin tällöin	5	6	5	5	5	6	5	7	6	6	6
Päivittäin	1	3	2	2	2	2	1	2	2	2	2
N	7226	7104	7713	7988	1981	2414	2820	2689	5146	6021	5954

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Mikä seuraavista vaihtoehtoista kuvaa parhaiten NYKYISTÄ TUPAKOINTIASI?

- 1 tupakoin kerran päivässä tai useammin
- 2 tupakoin kerran viikossa tai useammin, en kuitenkaan päivittäin
- 3 tupakoin harvemmin kuin kerran viikossa
- 4 olen lakossa tai lopettanut tupakoinnin
- 5 ei tupakoi

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Päivittäin	21	22	23	20	15	22	22	22	21	18	20	19	16
Kerran viikossa/useammin	5	6	6	5	4	7	7	7	6	6	7	6	5
Harvemmin	10	12	11	9	8	15	15	17	15	14	16	14	13
Lakossa tai lopettanut	17	17	17	18	15	20	23	19	21	21	19	20	20
Ei tupakoi	47	43	43	48	58	35	34	35	37	42	38	41	45
N	6370	7182	7075	7658	7877	2125	1969	2400	2805	2642	5114	5998	5853

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Miten helppoa ikäistesi on nykyisin ostaa tupakkaa kotisi lähikaupoista, kioskeista, huolto- asemilta tai automaateista?

- 1 erittäin helppoa
- 2 melko helppoa
- 3 melko vaikeaa
- 4 erittäin vaikeaa

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Erittäin helppoa	23	36	31	30	25	55	62	60	57	50	50	49	43
Melko helppoa	62	53	54	54	54	42	35	35	39	43	44	44	48
Melko vaikeaa	13	10	12	13	17	3	2	4	3	6	5	6	8
Erittäin vaikeaa	2	2	3	3	4	0	1	1	1	0	1	1	1
N	6252	7146	7036	7657	7689	2156	1815	2413	2809	2399	5120	5998	5628

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Oletko ostanut viimeksi kuluneen KUUKAUDEN aikana tupakkaa?

1 en

2 olen ostanut

Mukana vain vähintään kerran viikossa tupakoivat

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
OSTANUT TUPAKKAA													
Ei	7	8	7	10	14	5	2	4	7	7	5	8	9
Kyllä	93	92	93	90	86	95	98	96	93	93	95	92	91
N	1614	1960	2007	1851	1508	631	550	701	762	620	1408	1539	1251
KAUPASTA													
Ei	63	63	59	60	55	23	24	19	22	18	27	30	26
Kyllä	37	37	41	40	45	77	76	81	78	82	73	70	74
N	1508	1860	1889	1703	1322	597	544	676	709	579	1344	1413	1143
KIOSKISTA													
Ei	11	16	14	13	21	10	11	10	11	12	9	11	13
Kyllä	89	84	86	87	79	90	89	90	89	88	91	89	87
N	1508	1860	1889	1703	1322	597	544	676	709	579	1344	1413	1143
HUOLTOASEMALTA													
Ei	70	68	64	69	69	51	48	44	43	39	50	48	47
Kyllä	30	32	36	31	31	49	52	56	57	61	50	52	53
N	1508	1860	1889	1703	1322	597	544	676	709	579	1344	1413	1143
BAARISTA													
Ei	82	78	79	79	83	59	52	52	57	57	59	63	64
Kyllä	18	22	21	21	17	41	48	48	43	43	41	37	36
N	1508	1860	1889	1703	1322	597	544	676	709	579	1344	1413	1143
AUTOMAATISTA													
Ei	92	86	83	77	84	93	89	88	91	91	89	90	91
Kyllä	8	14	17	23	16	7	11	12	9	9	11	10	9
N	1508	1860	1889	1703	1322	597	544	676	709	579	1344	1413	1143
KAVEREILTA													
Ei	56	59	55	49	52	77	76	79	86	79	75	77	74
Kyllä	44	41	45	51	48	23	24	21	14	21	25	23	26
N	1508	1860	1889	1703	1322	597	544	676	709	579	1344	1413	1143
MUUALTA													
Ei	70	78	70	68	59	74	81	78	83	80	78	82	80
Kyllä	30	22	30	32	41	26	19	22	17	20	22	18	20
N	1508	1860	1889	1703	1322	597	544	676	709	579	1344	1413	1143

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Kuinka usein kaiken kaikkiaan käytät alkoholia, esimerkiksi puoli pulloa keskiolutta tai enemmän?

- 1 kerran viikossa tai useammin
- 2 pari kertaa kuukaudessa
- 3 noin kerran kuukaudessa
- 4 harvemmin
- 5 en käytä alkoholi juomia

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Kerran viikossa/useammin	11	14	17	11	11	25	30	30	28	26	25	23	22
Pari kertaa kuukaudessa	22	22	24	21	19	34	32	33	33	34	32	31	31
Noin kerran kuukaudessa	14	14	13	14	12	15	15	14	15	14	15	15	14
Harvemmin	26	25	23	24	22	19	16	15	15	14	18	18	17
Ei käytä alkoholia	26	25	22	30	36	7	7	9	10	12	11	13	16
N	6356	7284	7133	7746	7973	2168	2007	2437	2835	2698	5178	6058	5967

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Kuinka usein käytät alkoholia TOSI HUMALAASTI?

- 1 kerran viikossa tai useammin
- 2 noin 1-2 kertaa kuukaudessa
- 3 harvemmin
- 4 en koskaan

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut				Lukiot						
	8. ja 9. lk*				2. vk**				1. ja 2. vk*		
	1998	2000	2002	2004	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Kerran viikossa	5	6	4	5	6	5	5	7	5	4	6
1-2 kertaa kuukaudessa	18	21	15	16	23	22	22	29	20	21	25
Harvemmin	36	35	34	27	49	48	49	38	48	47	38
Ei koskaan	41	38	47	52	22	24	25	26	26	28	31
N	7316	7155	7742	7998	2004	2435	2834	2700	5176	6051	5967

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Miten helppoa ikäistesi on nykyisin ostaa KESKIOLUTTA tai SIIDERIÄ kotisi lähikaupoista, kioskeista tai huoltoasemilta?

- 1 erittäin helppoa
- 2 melko helppoa
- 3 melko vaikeaa
- 4 erittäin vaikeaa

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Erittäin helppoa	11	19	21	25	22	48	53	54	56	49	42	45	41
Melko helppoa	48	50	51	52	51	44	41	38	39	44	46	46	49
Melko vaikeaa	35	25	24	20	22	7	6	7	4	7	11	8	10
Erittäin vaikeaa	6	5	4	4	5	1	1	1	0	0	2	1	1
N	6245	7176	7078	7638	7689	2166	1834	2425	2821	2399	5148	6013	5630

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Miten hankit viime käyttökerralla nauttimasi alkoholijuomat?

- 1 Kyllä
2 Ei

Mukana vain vähintään kerran kuukaudessa alkoholia käyttävät

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
HAIN ITSE ALKOSTA													
Kyllä	5	6	6	8	7	25	22	19	29	34	14	21	23
Ei	95	94	94	92	93	75	78	81	71	66	86	79	77
N	2983	3587	3837	3496	3326	1578	1514	1835	2135	1964	3629	4119	3919
HAIN ITSE KAUPASTA													
Kyllä	17	22	22	25	21	46	54	58	60	59	47	51	48
Ei	83	78	78	75	79	54	46	42	40	41	53	49	52
N	2983	3587	3837	3496	3326	1578	1514	1835	2135	1964	3629	4119	3919
ISÄ TAI ÄITI HAKI TAI TARJOSI													
Kyllä	21	21	20	18	16	18	17	17	17	17	20	17	17
Ei	79	79	80	82	84	82	83	83	83	83	80	83	83
N	2983	3587	3837	3496	3326	1578	1514	1835	2135	1964	3629	4119	3919
VANHEMMAT SISARUKSET HAKIVAT TAI TARJOSIVAT													
Kyllä	13	13	13	17	17	5	4	4	6	8	7	11	11
Ei	87	87	87	83	83	95	96	96	94	92	93	89	89
N	2983	3587	3837	3496	3326	1578	1514	1835	2135	1964	3629	4119	3919
OTIN KOTOA													
Kyllä	16	14	16	19	15	14	11	13	13	11	11	13	11
Ei	84	86	84	81	85	86	89	87	87	89	89	87	89
N	2983	3587	3837	3496	3326	1578	1514	1835	2135	1964	3629	4119	3919
KAVERIT HAKIVAT TAI TARJOSIVAT													
Kyllä	58	53	58	67	73	34	33	35	43	50	44	53	59
Ei	42	47	42	33	27	66	67	65	57	50	56	47	41
N	2983	3587	3837	3496	3326	1578	1514	1835	2135	1964	3629	4119	3919
JOKU TUNTEMATON HENKILÖ HAKI TAI TARJOSI													
Kyllä	17	13	18	24	20	1	1	2	2	3	3	3	3
Ei	83	87	82	76	80	99	99	98	98	97	97	97	97
N	2983	3587	3837	3496	3326	1578	1514	1835	2135	1964	3629	4119	3919
ULKOIMAILTA TAI LAIVALTA													
Kyllä		22	21	19	15		21	22	25	22	22	21	18
Ei		78	79	81	85		79	78	75	78	78	79	82
N		3466	3826	3182	3015		1487	1837	1975	1870	3634	3837	3731

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Tiedätkö tuttaviesi joukossa jonkun, joka viimeksi kuluneen VUODEN aikana olisi kokeillut huumaavia aineita (hasista, tinneriä tai muuta nuuhkittavaa, lääkkeitä, joista saa humalan, tai muita vastaavia aineita)?

- 1 en tiedä ketään nuorta
2 tiedän yhden nuoren
3 tiedän 2 - 5 nuorta
4 tiedän useampia kuin 5 nuorta

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Ei tiedä ketään nuorta	40	41	38	43	52	30	29	30	33	44	31	35	44
Yhden nuoren	12	14	13	16	15	11	11	12	12	13	12	13	13
2-5 nuorta	26	27	29	26	22	30	31	33	31	27	33	30	28
Useampia kuin 5 nuorta	22	19	20	15	11	29	28	26	24	16	24	22	15
N	6476	7261	7107	7726	7987	2192	1981	2422	2830	2697	5171	6047	5965

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Onko Sinulle viimeksi kuluneen VUODEN aikana tarjottu huumaavia aineita SUOMESSA?

- 1 ei
- 2 kyllä, kuka tarjosi
- 3 ystävät tai tuttavat
- 4 tuntemattomat henkilöt
- 5 molemmat

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Ei	73	73	70	74	79	65	65	69	67	74	69	69	76
Kyllä	2	2	1	1	0	1	2	0	0	0	0	1	0
Ystävät tai tuttavat	13	13	16	13	11	17	20	19	21	16	18	19	15
Tuntemattomat henkilöt	10	10	10	9	8	12	9	7	7	7	8	8	6
Molemmat	3	3	3	2	2	6	5	5	4	3	5	4	3
N	6463	7234	7109	7711	8008	2193	1964	2424	2829	2700	5165	6040	5970

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Millaisiksi arvioit IKÄTOVERIESI mahdollisuudet hankkia huumeita, esimerkiksi marihuanaa tai hasista, OMALLA paikkakunnallasi?

- 1 erittäin helppoa
- 2 melko helppoa
- 3 melko vaikeaa
- 4 erittäin vaikeaa

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Erittäin helppoa	19	18	18	13	9	20	23	20	18	10	21	17	10
Melko helppoa	48	45	46	42	35	61	56	58	56	52	55	54	48
Melko vaikeaa	25	27	27	32	39	17	19	19	23	32	21	25	35
Erittäin vaikeaa	7	10	9	12	18	2	3	3	2	6	4	4	7
N	6286	7062	6964	7548	7881	2161	1938	2397	2803	2658	5102	5974	5903

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Oletko koskaan itse kokeillut tai käyttänyt seuraavia aineita?

- 1 en koskaan
2 kerran
3 2 - 4 kertaa
4 viisi kertaa tai useammin

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut					Lukiot							
	8. ja 9. lk*					2. vk**					1. ja 2. vk*		
	1996	1998	2000	2002	2004	1996	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
MARIHUANAA TAI HASISTA													
Ei koskaan	85	86	84	86	88	73	71	72	71	76	75	75	79
Kerran	5	5	5	5	4	7	8	7	7	7	7	7	7
2-4 kertaa	5	4	5	4	3	8	9	10	10	9	8	9	7
5 kertaa tai useammin	5	5	6	5	4	11	12	11	12	8	9	10	7
N	6490	6998	7095	7693	7992	2193	1916	2423	2827	2696	5163	6036	5965
HAISTELLUT JOITAIN HUUMAAVAA AINETTA PÄIHTYÄKSESI													
Ei koskaan	96	96	94	93	95	98	98	98	98	97	98	98	97
Kerran	3	2	3	3	3	1	1	1	1	1	1	1	2
2-4 kertaa	1	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	1
5 kertaa tai useammin	1	1	2	2	1	1	0	1	0	1	1	0	1
N	6498	6828	7064	7674	7963	2195	1848	2414	2815	2691	5144	6008	5951
ALKOHOLIA JA LÄÄKKEITÄ YHDESSÄ													
Ei koskaan	84	87	85	89	91	88	86	91	89	91	90	88	91
Kerran	9	7	8	6	5	7	8	6	6	5	6	7	5
2-4 kertaa	5	4	5	3	3	4	5	3	3	3	3	4	3
5 kertaa tai useammin	2	2	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1
N	6485	6822	7061	7670	7975	2196	1871	2411	2816	2694	5141	6009	5958
LÄÄKKEITÄ PÄIHTYÄKSESI													
Ei koskaan	95	95	93	94	95	97	97	97	96	97	97	96	97
Kerran	2	2	3	2	2	2	1	1	1	1	1	2	1
2-4 kertaa	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1
5 kertaa tai useammin	1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1
N	6476	6705	7061	7666	7965	2190	1843	2409	2818	2696	5136	6001	5958
EKSTAASIA													
Ei koskaan				97	98				97	98		97	98
Kerran				1	1				1	1		1	1
2-4 kertaa				1	1				1	0		1	0
5 kertaa tai useammin				2	1				1	1		1	1
N				7645	7966				2808	2693		6011	5953
SUBUTEXIA													
Ei koskaan					99					99			99
Kerran					0					0			0
2-4 kertaa					0					0			0
5 kertaa tai useammin					1					0			0
N					7958					2681			5937
HEROIINIA, KOKAIINIA, AMFETAMIINIA, LSD:TÄ TAI MUITA VASTAAVIA HUUMEITA													
Ei koskaan	97	97	96	96	97	96	96	96	96	97	96	96	97
Kerran	1	1	1	2	2	1	2	2	2	1	1	2	1
2-4 kertaa	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5 kertaa tai useammin	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1
N	6503	6678	7054	7699	7989	2194	1805	2413	2825	2697	5145	6034	5965

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

Muistele viimeksi kulunutta 30 PÄIVÄÄ.

Kuinka monta kertaa olet tuona aikana käyttänyt HUUMAAVIA AINEITA (esim. tinneriä, liimaa, lääkkeitä, alkoholia ja lääkkeitä yhdessä, hasista, ekstaasia, subutexia, heroiinia, kokaiinia, amfetamiinia, LSD:tä)?

(Huom! Vuonna 2002 lisätty hasista, ekstaasia ja vuonna 2004 lisätty subutexia.)

- 1 en lainkaan
- 2 kerran
- 3 2 - 4 kertaa
- 4 viisi kertaa tai useammin

Kouluterveys. Helsingin peruskoulut ja lukiot.

	Peruskoulut				Lukiot						
	8. ja 9. lk*				2. vk**				1. ja 2. vk*		
	1998	2000	2002	2004	1998	2000	2002	2004	2000	2002	2004
Ei koskaan	88	85	88	88	85	87	89	90	87	89	90
Kerran	6	6	5	5	5	4	5	4	4	5	4
2-4 kertaa	4	6	4	4	7	6	4	4	6	4	4
5 kertaa tai useammin	2	3	3	2	4	3	3	2	3	2	2
N	7145	7077	7681	7987	1970	2419	2823	2695	5156	6031	5963

*Luokka-aste- ja sukupuolivakioidut prosenttiosuudet

**Sukupuolivakioidut prosenttiosuudet